

BUDAPESTI GAZDASÁGI EGYETEM

PÉNZÜGYI ÉS SZÁMVITELI KAR

SZAKDOLGOZAT

Horváth Levente József

Nappali

Pénzügy számvitel

Adó

2022

BUDAPESTI GAZDASÁGI EGYETEM

PÉNZÜGYI ÉS SZÁMVITELI KAR

Pénzügyi kultúra Magyarországon és a világ más területein

Belső konzulens: Dr. Kovácsné dr. Sipos Ágnes Margit

Külső konzulens: Tóth Orsolya Éva

Horváth Levente József

Nappali

Pénzügy számvitel

Adó

2022

NYILATKOZAT

Alulírott Horváth Levente Kézfi büntetőjogi felelősségem tudatában nyilatkozom, hogy a szakdolgozatomban foglalt tények és adatok a valóságnak megfelelnek, és az abban leírtak a saját, önálló munkám eredményei.

A szakdolgozatban felhasznált adatokat a szerzői jogvédelem figyelembevételével alkalmaztam.

Ezen szakdolgozat semmilyen része nem került felhasználásra korábban oktatási intézmény más képzésén diplomaszerezés során.

Tudomásul veszem, hogy a szakdolgozatomat az intézmény plágiumellenőrzésnek veti alá.

Budapest, 2022. év november hónap 16 nap

hallgató aláírása

Tartalomjegyzék

1. Bevezetés	1
2. Pénzügyi tudatosság	2
2.1 Pénzügyi kulturai attitűdök	3
2.2 Pénzügyi tudatosság osztályozása	5
3. Általam készített kérdőív és az OECD által készített kérdőív összevetése.....	7
3.1 Általam készített kérdőív ismertetése.....	8
3.2 Általam készített kérdőív eredményei.....	19
4. OECD készített kérdőívek ismertetése.....	20
4.1 OECD felmérések eredménye	27
5. Magyarország célja	30
5.1 Pénzügyi kultúra fejlesztése állami körökben.....	31
5.2 Pénzügyi kultúra fejlesztése a versenyszférában	32
5.2.1 Pénzügyi kultúra fejlesztési programok elérési számai.....	34
5.2.2 Pénzügyi kultúra fejlesztési programok finanszírozási formái	37
5.2.3 Programokról levont következtetések	38
6. Emberek boldogságának összevetése a pénzügyi tudatossággal.....	39
6.1 Adómorál és áfarés alakulása Magyarországon és az Unióban	41
7. Összegzés	44
Ábrajegyzék	49
Hivatkozások:.....	51

1. Bevezetés

Azért választottam ezt a témát, mivel rettentően érdekesnek találom, másodszor pedig tudom, hogy rengeteg ember küzd Magyarországon a pénzügyi ismeretek hiányával, ezalatt értem azt, hogy nem tudja, hogy mit tudna kezdeni a pénzével, hogy hova fektessen be, hogy ne romoljon a pénzének az értéke. Rengeteg ember a pénzügyi tudatosság hiányában inkább eldugja a szekrénybe a félretett pénzét, jobb esetben a folyószámláján tárolja. Tudomást sem véve arról, hogy a félretett pénzének az értéke folyamatosan romlik.

Célom, hogy megismerjem az emberek gondolkodásmódját, hogy hogyan és miért döntenek úgy ahogy saját vagyonuk felett. Mindemelett célom az, hogy összevessem a Magyarországon élő emberek gondolkodását más országban élő emberekével. Ez idő alatt fontos tényekre derülhet fény, márpedig arra, hogy mi magyarok nem a legelölkelőbb helyen állunk pénzügyi tudatosság terén, illetve hogy Magyarország kormánya miképpen viszonyul ennek a tudatosságnak a fejlesztéséhez, viszont arra is rájöhettünk, hogy a közvetlen közelünkben kicsit nyugatabbra lévő országokban sokkal tudatosabbak az emberek a saját pénzügyeik tekintetében és mi ennek az oka.

Ez lenne a fő kérdés, amire keresem a választ, hogy milyen oknál fogva tudatosabbak pénzügyileg az emberek az Európai Unió más országaiban, illetve a világ egyik legnagyobb országában az Amerikai Egyesült Államokban.

A szakdolgozatomhoz segítségemre lesznek különböző tanulmányok és szakirodalmak, valamint az általam elkészített kérdőív is. A dolgozat egyik alapköve az általam készített 19 kérdésből álló kérdőív lesz, amit sikerült több, mint 118 emberrel kitöltetnem, amiből nagyjából 10% amerikai állampolgárságú, 10% Európai Unió különböző országaiban élő ember és 80%-ban magyar állampolgárságú ember töltötte ki. A másik alapköve dolgozatomnak az OECD által 2016-ban és 2017-be készített kérdőívek lesznek. A dolgozatom során, ezt a három kérdőívet dolgozom fel. Persze mindemellett különböző szakirodalmak, tanulmányok is a segítségemre lesznek, mint például az MNB és az Állami Számvevőszék által publikált pénzügyi tudatosságot népszerűsítő tanulmányok. Illetve szót ejtek majd a pénzügyi tudatosság különböző fejlődési lehetőségeiről, valamint a mostani és a jövőbeni tervezett oktatás módjairól is.

Összességében azért választottam ezt a témát, mivel nagyon érdekel különböző emberek gondolkodásmódja és közel áll a pénzügy világa hozzám. Fontos még azért is ez a téma, mivel szinte a világ összes emberét érinti, hiszen a világot a „pénz” mozgatja, ezáltal minden egyes embernek, aki a pénz közelébe kerül, annak fontos a pénzügyi tudatosság megléte.

2. Pénzügyi tudatosság

Először is fontos tisztázni azt, hogy mit értek pénzügyi tudatosság alatt. Pénzügyi tudatosság úgy gondolom az, hogy ha az ember a saját vagyonát képességeihez mérten megfelelően, megfontoltan és tudatosan próbálja használni. Gondolok itt akár egy új TV, autó vagy bármilyen egyéb értéktárgy megvásárlására vagy akár egy állampapír vagy részvényvásárlásra. A lényeg mindig ugyan az, hogy az ember több helyről tájékozódjon mindig és mérlegelje, hogy mivel nyer a legtöbbet az adott döntését követően. Mivel emberek vagyunk, ezért kijelenthetem, hogy nem szeretünk veszíteni, ez az emberi természetünk, ezért tudom, hogy senki sem szeret veszíteni. Ezért kell minden egyes pénzügyi döntésünk előtt jól tájékozódni és átgondoltan dönteni.

Természetesen ezt a megfogalmazás az eddig szerzett tudásom alapján fogalmaztam meg. Persze az emberek különböző tartalmakat rendelhetnek a pénzügyi tudatossághoz. Ezért be szeretnék mutatni különböző definíciókat a pénzügyi tudatossághoz kapcsolódóan.

Kezdeném is az egyik legismertebb, az OECD által kiadott tudományos kutatásban leírt definícióval. *„A pénzügyi tudatosság a pénzügyi fogalmak és kockázatok ismerete és megértése, valamint az ilyen ismeretek alkalmazásához szükséges készségek és attitűdök elsajátítása annak érdekében, hogy hatékony döntéseket hozhassanak számos pénzügyi helyzetben, és javítsák az egyének és a társadalom pénzügyi jólétét, valamint a gazdasági életben való részvételüket.”* (PISA 2021 Financial Literacy Analytical and Assessment Framework, 2019, 18 o.)

A Magyar Nemzeti Bank is fontosnak érezte ennek a definíciónak a kidolgozását és 2008-ban meg is formálták a pénzügyi tudatosságnak a jelentését. Ezt a megfogalmazást a pénzügyi kultúra fejlesztését célzó program keretein belül alkották meg. *„A pénzügyi ismeretek és készségek olyan szintje, amelynek segítségével az egyének képesek a tudatos és körültekintő döntéseikhez szükséges alapvető pénzügyi információkat azonosítani, majd azok megszerzése után azokat értelmezni, és ez alapján döntést hozni, felmérve döntésük lehetséges jövőbeni pénzügyi, illetve egyéb következményeit.”* (Magyar Nemzeti Bank, 2008)

Tökéletesen látható, hogy az általam megfogalmazott definíció más, mint az OECD vagy az MNB által meghatározott definíció, ennek oka az lehet, hogy én nem egy mindenkit átfogó általános definíciót írtam le, hanem egyénre szabva egy egyszerűbb megfogalmazást. Viszont, ha a tartalmát tekintjük, akkor mind a három megfogalmazás hasonlít egymásra. Az OECD által megfogalmazott definíció a lehető legjobb azért is, mivel kitért arra is, hogy ezeket a pénzügyi ismereteket csak úgy tudjuk, a legjobban használni, ha azokat megismerjük és megtanuljuk tökéletesen alkalmazni. Tehát ez nem egy olyan tudás, amit születésünktől kezdve magunkénak tudhatunk, hanem egy olyan tudás, amit későbbi életünk során tudunk megszerezni. Persze ez a tudás tanulható, sőt fontos is, hogy tanuljunk róla, de leginkább tapasztalatainkból szerezzük meg a megfelelő ismereteinket.

A legszembevetőbb különbség az OECD és az MNB definíciói között az, hogy az MNB által közölt definícióban nem tér ki a viselkedésre, az attitűdökre. Pedig ez is nagyon fontos részét képezi a pénzügyi tudatosságnak, hiszen minden ember más és más, ezért is kell figyelembe venni az attitűdöket, mert nem minden ember választaná ugyanazt a lehetőséget egy ugyanolyan szituációban.

2.1 Pénzügyi kulturális attitűdök

Fontosnak tartom kiemelni az attitűdöket, hiszen ez rengeteg mindent befolyásol a pénzügyi kultúránkban. Rengeteg tanulmány kutatta a pénzügyi attitűdöket, a pénzhez való viszonyulásunkat és megszülettek egyfajta csoportosulási rendszerek is, ahova az embereket sorolják be a pénzügyi attitűdjeik szerint.

„A pénzügyi attitűdnek a pénzzel, pénzügyekkel kapcsolatos értékelő viszonyulást nevezzük. A pénzhez való viszonyulásunk személyiségünk függvénye, amit a társadalmi elvárások, demográfiai jellemzők, gazdasági körülmények és az oktatási rendszer is jelentősen befolyásolhatnak” (Hornyák A. 2015¹)

Több tanulmány is arra a következtetésre jutott, hogy ezeket a pénzügyi attitűdöket három nagy csoportra oszthatjuk (persze ezeket a nagy csoportokat tovább tudjuk bontani). Azért tartom kiválóknak ezeket a csoportokat, mivel rettentően egyértelműek minden ember számára és könnyedén el tudja magát és ismerőseit is helyezni egy-egy adott csoportban. Ezáltal közelebb kerül az ember a pénzügyi attitűdökhöz, hiszen magát is könnyedén el tudja helyezni benne. Nyilvánvalóan a különböző kutatások másként nevezik el ezeket a csoportokat, de tartalmában véve ugyanazok.

Az első ilyen nagyobb csoport az **óvatosak, megfontoltak** csoportja, más néven **konzervatívak** csoportja. A nevükből adódóan ők a legmegfontoltabbak pénzügyi döntéseik előtt. Emellett még több jellemzővel is bírnak, mint például nagy figyelmet fordítanak pénzügyeikre és ők költekeznek a legkevésbé. Főbb jellemzőik közé tartozik még az is, hogy kerülnek a hitelfelvételt, ez nagy valószínűség szerint annak tudható be, hogy félnek az eladósodottságtól. Jellemző fiatal felnőtt korban, hogy elutasítják a szülői anyagi támogatást. Próbálnak minden pénzügyi döntéseik előtt alaposan, jól és széles körben tájékozódni.

A második nagyobb csoport a **kockázatosok, érzelmi alapon döntők vagy lázadók**. Ebbe a csoportba tartoznak leginkább azok az emberek, akik nem tudatosak pénzügyi döntéseik felett. Erre a csoportra jellemző, hogy szereti a kockázatokat, ezért bevállalósok. Nem félnek az eladósodottságtól sem. Szeretnek hirtelen és azonnal dönteni pénzügyeik felett. Később lehet, hogy ráébrednek arra, hogy lehet nem ez volt a legjobb döntés életükben. Viszont kimutatták, hogy ők a legboldogabbak is, ennek oka lehet az érzelmi alapon történő vásárlás. Legjobban egy híres mondással lehet őket leírni: „*Amit ma megtehetsz, azt ne halaszd holnapra*” vagy pedig „*Élj a mának*”. A rossz pénzügyi döntéseik miatt általában függenek a szülői támogatásoktól. Sajnos elmondható, hogy az emberek nagy része ilyen Magyarországon, de erről majd később részletesebben is kifejtem a gondolataimat.

¹ Hornyák A. (2015): Attitűdök és kompetenciák a középiskolás diákok, mint potenciális banki ügyfelek körében. Doktori Értekezés. Nyugat-Magyarországi Egyetem, Sopron

A harmadik és egyben utolsó csoport a **tapasztaltak**. Ez a legjobb csoport, de nem azt jelenti, hogy mindenki ide akar tartozni. Ez a csoport a pénzügyi tudatosság „csúcsa”. Aki ide kerül, az elmondhatja magáról, hogy tudatosan bánik pénzügyeivel. Erre a csoportra jellemző, hogy magas bevételi forrással rendelkeznek és nem félnek a hitelek felvételétől sem. Rendelkeznek tervekkel, hosszú és rövid távú tervekkel is egyaránt. Ami az egyik legfontosabb, hogy rendelkeznek tapasztalattal, mint a mondás is tartja „Az ember a saját hibáiból tanul”, ezen az úton mindenkinek végig kell mennie, ha tudatosan akar a pénzügyeivel bánni.

Egy ember az élete során nem csak egy csoportba fog besorolódni és élete végéig abba maradni, hanem vándorolni fog. Senki nem fogja rögtön a tapasztaltak között találni magát, hiszen ahhoz, hogy oda kerülj képezned kell magad. Először az első két csoport valamelyikébe fogod találni magadat. Ennek az oka rendkívül egyszerű, mégpedig az, hogy nincs kellő tapasztalatod a pénzügyi világból, csak egy addigra kialakult attitűddel rendelkezel. Ezeket az attitűdöket javarészt a neveltetésedből és a saját természeteddal kombinálva kapod meg és leszel tudatos vagy éppen kevésbé tudatos.

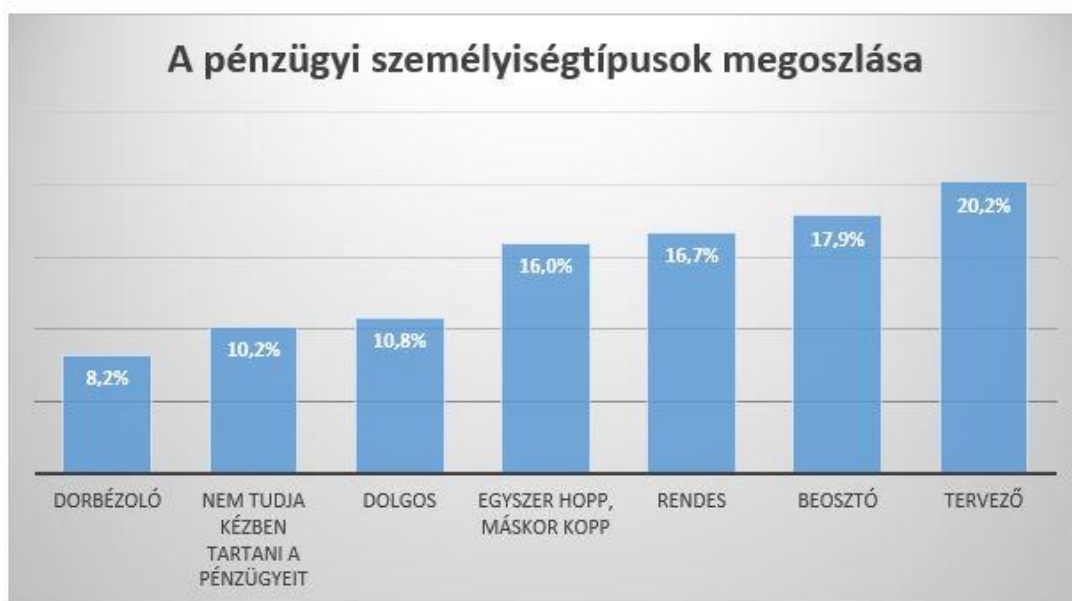
Összességében elmondható az attitűdökről az, hogy ezek egyfajta pénzügyi hozzáállást vagy a pénzhez való viszonyulást jelentenek. Egy-egy adott szituációban, hogyan és miként dönt az ember, vannak, akik egyből, vannak, akik megfontoltan, ezek mind attól függenek, hogy milyen az attitűdünk.

2.2 Pénzügyi tudatosság osztályozása

Érdekességnek tartom, hogy míg rengeteg kutatás 3 hasonló csoportba sorolja az embereket, addig az OECD felmérésében nem találhatunk kategóriákat. Az OECD felmérésében csak is 1 - 21-ig terjedő osztályzatokat találhatunk és nincsen szó semmilyen csoportról. Az OECD által feltett kérdésekre különböző módszerekkel kell válaszolnunk, majd a kérdésekre adott válaszainkat összeadva és átlagolva megkapjuk az eredményünket, amin láthatjuk, hogy mennyire vagyunk pénzügyileg tudatosak. Ezáltal nem egy csoportba leszünk besorolva, hanem egy skálán tekinthetjük meg, hogy mennyire vagyunk pénzügyileg tudatosak.

Kicsit beszéljünk az értékelési rendszerről, azaz, hogy hogyan értékelnek minket, hogyan jön ki a maximális pontszám a 21. Először is kapunk egy értéket, ami meghatározza a pénzügyi tudásunkat. A tudásunkat 0 – 7 között értékeli az OECD. Ezek után a legtöbb pontot a pénzügyi magatartásunk teszi ki, tehát, hogy hogyan kezeljük a pénzügyeinket. Erre 0 – 9 közötti pontszámot kaphatunk. Majd az utolsó részben a pénzügyi attitűdünket értékelik, ezt 0 – 5 közötti pontszámmal teszik és így jön ki a 21, azaz a maximális pontszám, ha mindenhol maximum pontot érünk el.

Magyarországnak is van egy sajátos besorolási rendszere, ami eltérő az enyémtől és az OECD szabványoktól is. Lényegében ugyanazok a szempontok, mint az előző kettőben csak egy kicsit jobban széttagolja ezeket a csoportokat. Az Állami Számvevőszék által közölt pénzügyi tudatossági csoportok a következők:

1. ábra - Pénzügyi személyiségtípusok megoszlása, Forrás: ÁSZ, Pénzügyi tudatosság felmérés

Tökéletesen láthatjuk, hogy a magyar lakosság az Állami Számvevőszék szerint próbál spórolni és beosztó lenni. Látjuk is a következőkben, hogy ez valóban igaz-e.

3. Általam készített kérdőív és az OECD által készített kérdőív összevetése

A kérdőívemet úgy terveztem, hogy egy teljesen egyszerű, bárki által kitölthető és értelmezhető kérdőív legyen. Így pontosabb képet kaphatok az emberek pénzügyi tudatosságáról nációtól és tanulmányoktól függően. Személy szerint úgy gondolom, hogy sikerült megfelelő kitöltésszámot elérnem, mivel 118 ember töltötte ki a kérdőívet. Úgy gondolom, ebből már le lehet vonni elég következtetést, persze mindemellett ott lesz az OECD által készített kérdőív is, amivel össze tudjuk vetni az általam készített kérdőív hitelességét is.

A kérdőívet 77%-ban nők és 23%-ban pedig férfiak töltötték ki, viszont ennek önmagában még sok jelentősége nincsen, ami kicsit érdekesebb lehet számunkra azok az életkorok. Legjelentősebb korcsoport a 35-49 év közöttiek voltak, ők 45-en voltak, azaz a kitöltők 38%-a tartozott ebbe a csoportba. Második jelentősebb csoport a 25-34 év közöttiek voltak, ők 33-an, azaz 28% a 100%-ból. A harmadik nagyobb csoport pedig a 19-24 év közöttiek voltak 28-an, a kitöltők 23%-a. A maradék kitöltőkből az 50-64 év közöttiek 9-en és a 65 év fölöttiekből pedig 3-an töltötték ki a tesztet. Ami még érdekes lehet a továbbiakban az az, hogy a kitöltők 15%-a külföldi állampolgár és külföldi lakhelyű. A 15%-on belül 8,5%, azaz 10 ember USA állampolgár és lakhelyű, a maradék pedig Európa más országában él, ők pedig 6-an vannak.

Folytatnám is a hátralévő bevezető kérdésekkel. A következő kérdésem a tanulmányokra összpontosult. Fontosnak éreztem, hogy megkérdezzem a kitöltőket az eddig befejezett tanulmányaikról, hiszen ebből is rengeteg dolgot meg lehet tudni. Nos, a számok a következők lettek. A kitöltők 80%-a rendelkezik valamilyen felsőfokú végzettséggel, ez jelentheti azt, hogy egyetemet vagy főiskolát végeztek a kitöltők. Ebből a 80%-ból 36 %-uk végzett valamilyen gazdasági tanulmányi területen. A kitöltők maradék 20%-nak a legmagasabb iskolai végzettsége gimnázium volt. Ezek mellett fontosnak éreztem, hogy megtudjuk azt, hogy milyen területen is dolgoznak a kitöltők. A kitöltők között egyenlően állnak a valamilyen pénzügyi területen dolgozók aránya és a saját vállalkozást működtetők aránya. Ez a két szám 29%-29% volt, ez főben kifejezve 34 – 34 embert jelent. A holtverseny miatt második helyen az Informatikai szektor helyezkedik el, itt 19 ember dolgozik a kitöltők között, azaz a kitöltők 16%-a. A maradék helyeken egyforma létszámban a dolgozók állami területen dolgozók, kereskedelmi és mérnöki, vendéglátási területen helyezkednek el.

Most vizsgáljuk meg az OECD által készített kérdőív alapadatait és hasonlítsuk össze az általam készített felmérés adataival.

Elsősorban fontos kiemelni a részvételi arányt, az OECD által készített kérdőívet 125 787 felnőtt korú ember töltötte ki. 26 ország² vett részt a felmérésben, köztük Magyarország is, ami külön öröm, így sokkal jobban lehet látni a két kérdőív közötti különbséget vagy akár hasonlóságot. Mindemellett rengeteg adatot kapunk a környezetünkben lévő országokról is, így könnyedén elemezhetjük a különböző országok pénzügyi kultúráját és megtalálhatjuk a hasonlóságot Magyarország és ezen különböző országok között is.

Mint korábban is beszéltem erről, fontos, hogy ismertessem az OECD által készített kérdőív pontozási rendszerét. Mint tudjuk a maximális pontszám 21, az országok 1 – 21³ közötti skálán lettek értékelve pénzügyi tudatosságuk szerint. Az átlagos pontszám a 12,6 volt, ami azt sugallja, hogy az emberek nem hoznak sokszor pénzügyileg tudatos döntéseket. A következőkben ezen pontszám alakulását fogjuk megvizsgálni.

3.1 Általam készített kérdőív ismertetése

Mindenekelőtt is szeretném ismertetni az általam készített kérdőív fő elemeit. A bevezető kérdéseket már tisztáztuk, a következőkben a fő kérdésekre fogok reflektálni, majd ismertetem az általam használt szempontrendszert, hogy kit hova helyeztem el rajta. Azután néhány felvetést fogok részletezni a kutatással kapcsolatban. Majd az általam kapott eredményeket fogom összehasonlítani az OECD által közzétett adatokkal, hogy megfelelő képet kaphassunk a pénzügyi tudatosságról. Szerencsére össze tudom vetni az adatokat Magyarországi adatokkal és más országokéval is, hiszen mindkettő kérdőívben vannak közös kitöltők. Az OECD által készített kérdőívet Magyarországon 1 001 ember töltötte ki.

² Felmérésben résztvevő országok: Ausztria; Bulgária; Kolumbia; Horvátország; Cseh Köztársaság; Észtország; Franciaország; Grúzia; Németország; Hong Kong, Kína; Magyarország; Indonézia; Olaszország; Korea; Malaysia; Málta; Moldova; Montenegró; Peru; Lengyelország; Portugália; Észak-Macedónia Köztársaság; Románia; Oroszország; Szlovénia; és Thaiföld.

³ Pontos leírás a 6. oldalon található meg.

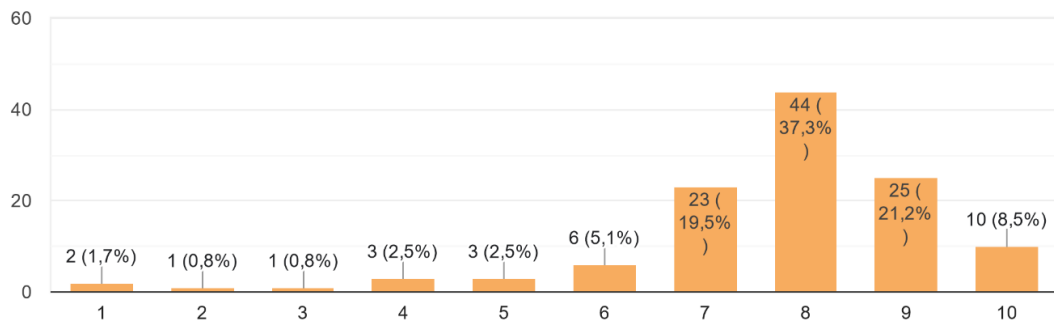
A különbség elég nagy a két kérdőív között, hiszen én próbáltam minél egyszerűbben és minél hétköznapiabban feltenni a kérdéseimet az OECD-vel szemben. Ezáltal két szemszögből tudunk betekintést nyerni a pénzügyi tudatosság világába és ezt a két szemléletű kérdőívet összevetve, sokkal tágabb tudásra tehetünk szert.

Először is nagy hangsúlyt fektettem a költési szokásainkra, ezalatt gondolok a pénzügyi attitűdjeinkre, a pénzügyi magatartásainkra és fontos szerepet kap a biztosítás kérdése is, hiszen úgy gondolom, hogy a pénzügyi tudatosság egyik alapköve a biztonság. Persze ezt lehet, azért gondolom így, mert én inkább az óvatosak, megfontoltak csoportjába tartozom.

Az első kérdésem egy önreflexió. Ezzel a kérdéssel kicsit kíváncsi voltam, hogy még a teszt kitöltése előtt ki mennyire érzi magát pénzügyileg tudatosnak.

Kérlek add meg, hogy mennyire érzed magad tudatosnak a pénzügyi döntéseid esetében! // Please indicate how informed you feel about your financial decisions.

118 válasz

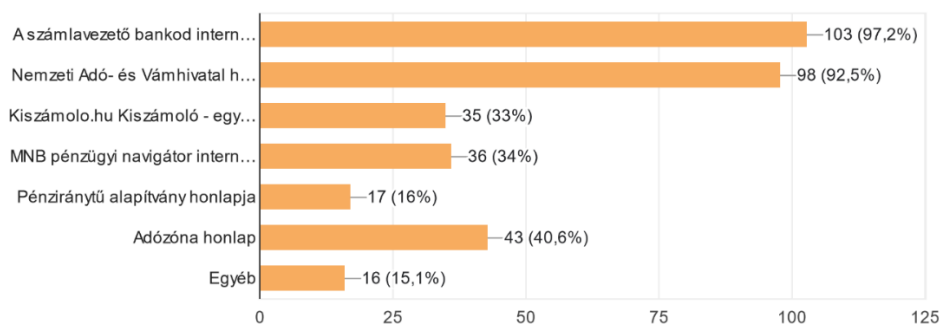

2. ábra / Saját szerkesztés - Pénzügyi tudatosság önértékelése

Mint látható az emberek többsége a pénzügyi tudatosságát 7 – 9 között értékeli egy 10-es skálán. Úgy gondolom az embereknek nehéz az önreflexió, hiszen mindenki úgy érzi, hogy ő jó a pénzügyeiben, vagy egyszerűen nem vallja be magának, vagy aki bevallja, az a nagyon kevés ember, aki tudja, hogy ő nem hoz jó döntéseket saját pénzügyi döntései felett. Ez az ábra a későbbiekben lesz majd érdekes számunkra, amikor a végső eredmények megszületnek.

Jelöld meg, hogy az alábbiak közül melyikről/melyikekről hallottál és melyiket/melyikeket ismered? // Only Hungarians

106 válasz

3. ábra / saját készítés – Pénzügyi látókör magyar emberek körében

Ez a kérdés is egy még tapogatózó kérdés, hiszen itt is az emberek látókörére vagyok kíváncsi. Sajnos az ábrán nem látszik tökéletesen, de felsorolom őket, hogy tiszta képet kapjunk. Az első válaszlehetőség „A számlavezető bankod internetes oldala”. Ez az opció azért volt fontos, hogy lássam az emberek ilyen alapszintű tudással képen vannak-e. A válaszadási arányból tökéletesen látszik, hogy mindenki ismeri a saját bankja internetes oldalát, ami a mai világban már nem is akkora csoda.

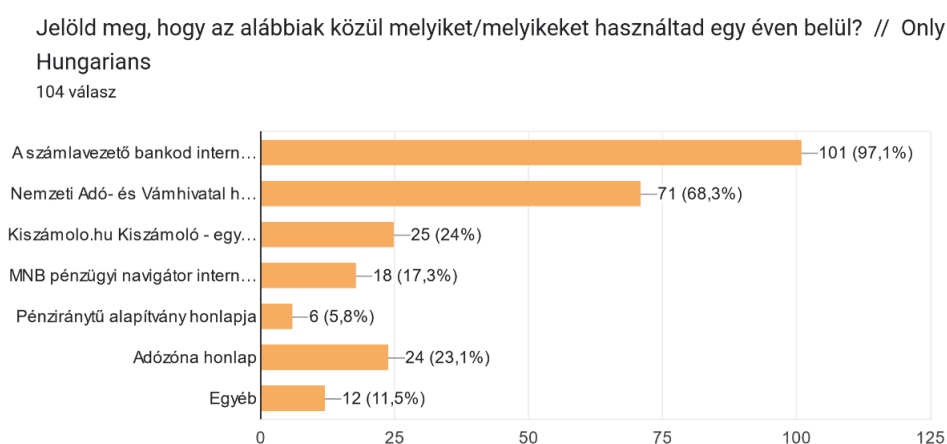
A következő a „Nemzeti Adó- és Vámhivatal honlapja”. Ez is szintén egy alapismeretnek mondható, hiszen adózni mindenkinek kell.

A harmadik válaszlehetőség a „Kiszámoló.hu Kiszámoló- egy blog pénzügyekről”. Itt már tisztán látszik, hogy ez már nem tartozik az alapismeret körébe, pedig nagyon hasznos oldal, ahol tájékozódhatunk befektetési, biztosítási tanácsokról, inflációs adatokról, illetve tippekkel és trükkökkel találkozhatunk ezen az oldalon. Elmondható, hogy az emberek 1/3-a ismeri a Kiszámoló.hu oldalát, viszont ebből még nagy következtetéseket nem vonnék le.

A negyedik az „MNB pénzügyi navigátor internetes oldala és mobilalkalmazása”. Ezt sem mondanám egy alap ismeretnek, mivel sok embert nem érdekel ennyire a pénzügy világa, viszont akit érdekel egy cseppet is, annak ez egy remek kezdeményezés, hiszen naprakészek lehetünk a devizaárfolyamokban, illetve figyelemmel követhetjük a jegybanki alapkamat alakulását is. De itt is láthatjuk, hogy csak az emberek 1/3-a hallott erről a lehetőségről.

Ötödik a „Pénziránytű alapítvány honlapja”. Sajnos ezt az emberek még kevesebb része ismeri, mint az eddigieket. Pedig remek lehetőséget kínál az oldal azáltal, hogy segít abban, hogy minél jobban bánjunk pénzügyeinkkel.

Hatodik pedig az Adózóna honlapja. Itt elmondható, hogy nagyjából az emberek kevesebb, mint fele használta már legalább egyszer ezt az oldalt. Ez a weblap is egy remek oldal, hiszen megtudhatunk rengeteg dolgot az adózásról, adószabályok módosításáról...stb és mivel adózásról szól ez az oldal, így minden embert érint, hiszen az adózás minden embert érint vagy érinteni fog az élete során.

4. ábra / saját szerkesztés – Hasznos pénzügyi oldalak látogatottsága 1 éven belül

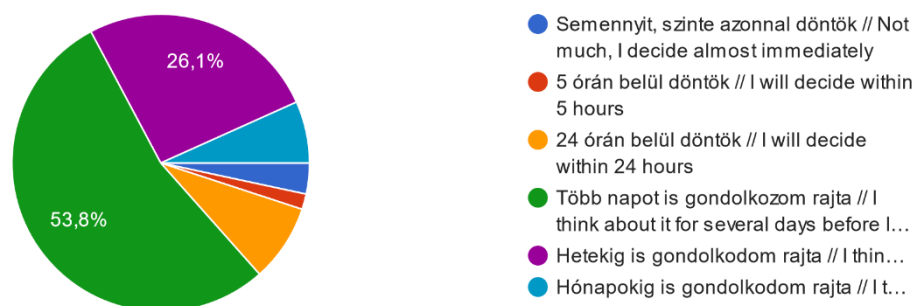
Mint a diagrammon is látjuk a mai világban, már nélkülözhetetlen, hogy az emberek ne látogassanak el a számlavezető bankjuk oldalára vagy NAV honlapjára. A válaszadók közel 100%-a használja rendszeresen a számlavezető bankjának az internetes oldalát és a válaszadók közel 1/3-a használja, mondhatjuk rendszeresen a NAV honlapját is. Ezek nem meglepő adatok hiszen, ezek az oldalak mindennapi életünk szerves részét képezik.

Ami mindenképpen meglepő adat az az, hogy az emberek közel 1/3-a aknázza ki azokat a pénzügyi tudatosságot segítő oldalakban rejlő lehetőségeket, amit ezek az oldalak tudnak nyújtani, hogy hogyan gazdálkodjunk jobban a pénzügyeinkkel. Ennek oka mi lehet? Nehéz megállapítani, talán az, hogy nincs meg hozzá a kultúránk. Emlékszem még nagyszüleimre, ahogy a félretett pénzüket a szekrénybe dugdosták és ott gyűjtögették. Ez a mai világban már teljesen tiltott zóna, ennek ellenére rengeteg embert ismerek, aki a mai napig így tesz, csak annyit változott a világ, hogy nem a szekrénybe, hanem a folyószámláján tartogatja a megtakarított vagyonát, ahol csak inflálódik a pénz.

Talán azért is csinálja ezt sok ember, mert nem ismeri a befektetési lehetőségeket, ez azért lehet, mert nem kapott elegendő oktatást. Visszagondolva általános és középiskolás éveimre én sem kaptam semmi tudást, hogy mit kezdjek a pénzzel, ha majd el kezdek dolgozni és lesz félretett pénzem. Azért is ilyen kevés a látogatottság ezeken a honlapokon, mivel az embereknek nincsen tudomásuk róla (vagy ha van, csak kevés embernek), hogy léteznek ilyen oldalak.

Elérkeztünk a vásárlói attitűdökhöz, itt megvizsgálhatjuk, hogy az emberek különböző helyzetekben miként döntenek egy-egy hétköznapi példán keresztül. Azért ezekre a példákra esett a választásom, mivel ezek a dolgok, szinte mindenki életében előfordultak már, de ha nem is vele, akkor a közvetlen közelében biztosan, így megfelelő képet kaphatunk a vásárlói attitűdökről.

Nagyobb pénzügyi döntéseid előtt mennyi időt fordítasz a döntésed előkészítésére? (pl: vásárolsz egy új TV-t 100.000-500.000 HUF között) // Befor...e decision? (eg: you buy a new TV 250\$ - 1.000\$)
119 válasz

5. ábra / saját szerkesztés – Vásárlói attitűd (TV vásárlás)

Sajnos a diagramm kisebb szeleteinek a %-it nem látjuk, ezért azokat külön tudatom. Akik azonnal döntenek, ők a válaszadók 3,4%-a, mint látjuk elég kevés ember tartozik ebbe a csoportba. A válaszadók 1,7%-a pedig, 5 órán belül dönt, ilyen helyzetekben. Ami pedig még ehhez a körhöz tartozik, azaz 1 napon belül döntők köre, ők a válaszadók 8,4%-a. Őket sorolhatjuk a pénzügyi attitűd egyik legrosszabb csoportjába, hiszen ők a kockázatos, érzelmi alapon döntők körébe tartoznak. Viszont azt is láthatjuk, hogy ez a kör a legkisebb, azaz szerencsére a válaszadók többsége nem ebbe a csoportba tartozik. Akik pedig ide tartoznak, az a válaszadók 13,5%-a.

Hogy ez miért is rossz, hogy ebbe a csoportba tartoznak? Azért, mert ezt a csoportot nem tekinthetjük pénzügyileg tudatosnak. A miéértje egyszerű, nem tájékozódnak megfelelően az adott lehetőségekről. Ha pedig ezt az összeghatárt nézzük, akkor tudjuk, hogy Magyarországon a minimálbár 200 000 Ft-nak megfelelő összeg. A KSH által publikált bruttó átlag munkabér 503 500 Ft⁴, aminek a nettó értéke, amit hazavisznek a munkavállalók az valahol 335 100 Ft- körül van.

Persze mint tudjuk, ebbe benne van egy vezérigazgató fizetése és egy új munkavállaló kezdő fizetése is. Lényeg a lényeg, hogy a magyar többség valahol 250 – 350 ezer forintot visz haza havonta. Amit, ha rávetítünk a példában megjelölt összegre, akkor tisztán látható, hogy ha a legkisebb összeget vesszük alapul, a 100 ezer forintot, az is épphogy kevesebb, mint a nettó bérek fele. Ezért semmiképp sem nevezhetjük tudatos döntésnek, ha az emberek kellő körültekintés nélkül vásárolnak meg hasonló ár-érték arányban jelen esetben elektronikai cikkeket. Tehát azt, hogy valaki azonnal döntsön valamilyen pénzügyi döntés felett, azt senkinek sem ajánlom, persze van, amikor bejön és kiváló döntés születik, de ilyen a helyzetek döntő többségében nem történik meg, ezért kell összegyűjtenünk elég információt és muszáj kellően széles körben tájékozódnunk.

De folytassuk a jó dolgokkal inkább. Látjuk, hogy a legnagyobb arányban azok vannak, akik több napig is gondolkoznak, hogy megvegyék-e az adott terméket vagy sem. Ez a 2 – 3 – 4 nap tökéletes lehet arra, hogy kellően tájékozódjunk egy hasonló értékbeni pénzügyi döntés előtt. Ebbe a csoportba tartozhatnak az óvatosak és a megfontoltak vagy akár a tapasztaltak is. De ide tartoznak azok is, akik heteket is gondolkoznak egy ilyen döntésen. Hiszen ők is kellő körültekintéssel költenek el egy ekkora összeget. Ez a körültekintés lehet akár árak összevetése különböző helyekkel vagy tanácsok keresése, hogy ki mit ajánl, akár a családtagoktól való segítségkérés a döntésben. Fontos, hogy több helyről tájékozódnak, így átfogóbb képet kaphatnak az adott szituációkban.

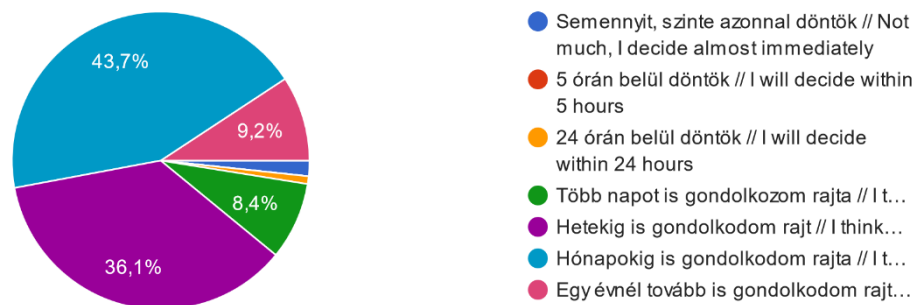
Vannak, akik, akár hónapokig is gondolkodnak hasonló szituációban egy-egy döntésen. Őket inkább már az óvatosak csoportjába sorolnám, hiszen az sem jó, ha hónapokig ülsz egy relatíve nem túl magas összegen. Habár még mindig sokkal jobb, mintha azonnal eldöntené, hogy megveszi, amint meglátja. Ez a fajta attitűd viszont azért sem a

⁴ Központi Statisztikai Hivatal: 2022 június átlagkereset

legtökéletesebb, mivel rengeteg minden befolyásolhatja addig az adott termék árát vagy egy befektetés körülményeit.

Összegezve elmondhatjuk, hogy az emberek nagy része, az ilyen vagy hasonló helyzetekben tudatosan próbál dönteni pénzügyeiben. Természetesen ez nem egyenértékű azzal, hogy ha valaki több napon vagy akár héten keresztül gyűjti az információkat és tanakodik, hogy mitévő legyen, az akkor egy tökéletes döntést eredményez. Viszont statisztikailag elég nagy a valószínűsége annak, hogy megfelelően jó döntés fog születni az adott pénzügyi szituációban.

Nagyobb pénzügyi döntéseid előtt mennyi időt fordítasz a döntésed előkészítésére? (pl: vásárolsz egy új autót 1.000.000 - 5.000.000 HUF között) //...ecision? (eg: you buy a new car 2.500\$ - 12.500\$)
119 válasz

6. ábra / saját szerkesztés – Vásárlói attitűd (Gépjármű vásárlás)

Nos, a kérdés annyiban változott, hogy más lett az ártartomány, annak érdekében, hogy megvizsgáljam, az emberek attitűdje miként változik, ha már egy nagyobb összegben kell gondolkozniuk. Míg az előző kérdés nagyjából 1 havi fizetés elköltését fedte le, ez azért már több havi fizetést fed le. Természetes, hogy itt az emberek attitűdje is változik.

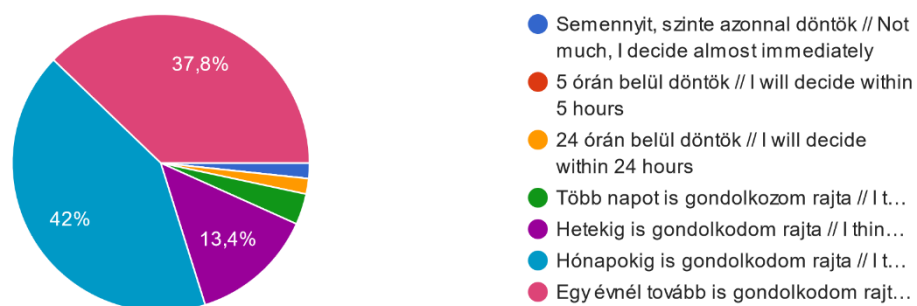
Itt azért, már drasztikusan lecsökkent azon emberek száma, akik hirtelen abban a pillanatban döntenének. Ugyan van itt is 2,5% aki rögtön 24 órán belül döntene, de ez a szám nagyon elenyésző és szerencsére elenyésző, ugyan is ez egy rettentően nem tudatos döntés pénzügyileg, ha egy átlagos embert veszünk példánk alapjául.

Ami biztatóbb az az, hogy az emberek közel a 80%-a gondolja úgy, hogy hasonló esetben több hetet vagy akár hónapot is gondolkodna ezen a döntésen. Persze nem meglepő ez

a növekedés a döntési idő tekintetében, mivelhogy nagyjából ugyanolyan mértékben nőtt az emberek gondolkodási ideje, mint a megjelölt pénzösszeg.

Beszélhetünk itt a pénzügyi tudatosság csoportjairól, de úgy gondolom, nem csak az számít, hogy az ember milyen beállítottságú és hogy melyik csoportba tartozik, ugyanis most például láthatjuk, hogy az emberek a pénzösszeg növekedésével próbálnak több időt adni maguknak, hogy jobban tudjanak dönteni. Ez azt jelenti, hogy aki az előző példában hirtelen és azonnal döntött, most az is próbál óvatosabb, de mindenképpen megfontoltabb lenni, mint az előző kérdésben. Ezzel oda szeretnék kilyukadni, hogy az emberek nem mindig ugyanabba a csoportba tartoznak, hiszen most is látjuk, hogy az emberek változnak különböző külső tényezők hatására és más csoportokba lesznek besorolva, ha külön vizsgáljuk ezeket a szituációkat.

Nagyobb pénzügyi döntéseid előtt mennyi időt fordítasz a döntésed előkészítésére? (pl: vásárolsz egy új házat 30.000.000 - 100.000.000 HUF) // ...on? (eg: you buy a new house 75.000\$ - 250.000\$)
119 válasz

7. ábra / saját szerkesztés – Vásárlói attitűd (Ingatlan vásárlás)

A következő példa azért már egészen nagy ugrás egy átlagos ember életében, hiszen ekkora összegnél már az ember sok mindent végiggondol, elemez és mérlegel. Jól átgondoltan több lehetőséget is figyelembe vesz.

Ezzel a példával remekül tudom szemléltetni azt, hogy az emberek igen is változnak a külső tényezők hatására. Hiszen, ha egy 500 Ft-os csokoládét vennék alapul, akkor úgy gondolom, sok ember nem töltené pár percnél több gondolkodási időt rá.

Láthatjuk, hogy az összeg növekedésével az emberek gondolkodási ideje szintén növekedett. Láthatjuk, hogy a kitöltők majdnem 80%-a gondolkodik hónapokat, akár éveket

is egy ekkora összeg elköltésénél. Ezzel a megnövekedett döntési idővel szintén látható, hogy az emberek próbálják, ezt a mondhatjuk nagy összeget, tudatosan és megfontoltan elkölteni.

Természetesen itt is láthatjuk az attitűdöket megjelenni, hiszen itt is látható, hogy a kitöltők nagyjából 20%-a tartozik itt is a kockázatosok körébe. Megfigyelhető náluk, hogy kevesebb ideig gondolkoznak, mint a többiek, ezáltal ők más beállítottságúak és képesek hamarabb dönteni, viszont ez nem garancia arra, hogy ez a megfelelő átgondolási idő, de az sem garancia, hogy ha valaki hónapokig gondolkodik, akkor a megfelelő döntést hozza.

Összegezve a 3 példát együtt láthatjuk, hogy az emberek képesek változni külső tényezők hatására. Azt is láthatjuk, hogy a változás mértéke nagyjából egyenlő a pénzösszeg növekedési ütemével is. Természetesen ez a növekedés csak egy bizonyos szintig növekszik egyenlően, például 20 milliárd forintos összegnél senki sem fog 20 évig ülni a döntésén.

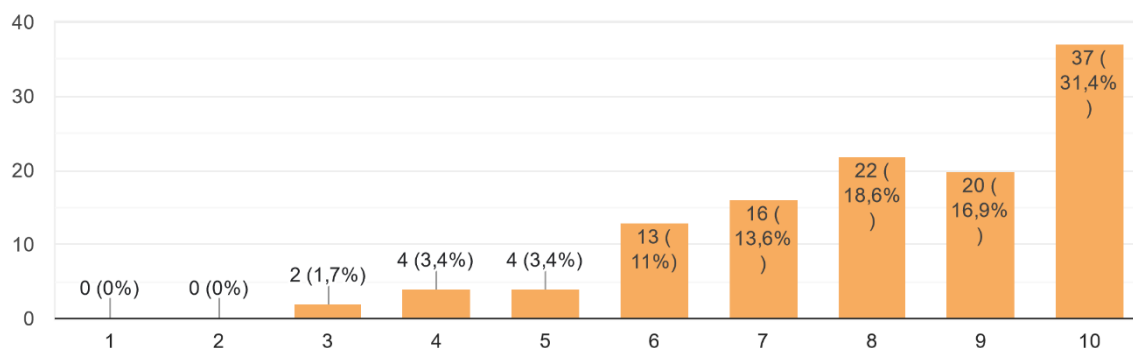
A következőkben előtérbe szeretném helyezni a biztosítások jelentőségét. Mivel jelenleg egy biztosító társaság pénzügyi osztályán dolgozom, ezért van némi rálátásom a biztosítások folyamatába. Igaz Magyarországon inkább a kisebb ismertségnek örvendő biztosító társaságok közé sorolnám, viszont világviszonylatban elég színvonalas bank és biztosítótársaságról van szó.

Először is tisztába kell lennünk azzal, hogy a biztosítások mind magán-, mind vállalati személyek részére is rettentő fontos, hiszen a hirtelen bekövetkezett rossz események, akár hirtelen keletkezett hatalmas összegek kifizetését is jelenthetik számunkra. A biztosítás pedig ezt próbálja meggátolni. Mivel a biztosítás legtöbb esetben állja számunkra ezen összegek egy részét vagy teljes egészét. De senkinek se legyen az a képzeletében, hogy ezt csak úgy ingyen, mivel az évek alatt nagy általánosságban megfizetjük ennek az árát. Ezért is mondhatjuk tudatos döntésnek a biztosítás kötését, hiszen egy váratlan jövőbeli eseményre tesszük félre a pénzünket kisebb előre jól tervezhető összegekben. Így megkímélve magunkat az esetleges váratlan rossz kimenetelű események bekövetkezésekor hatalmas pénzösszegek kifizetésétől.

Ezért is szól a következő néhány kérdésem a kitöltők részére a biztosításról, hogy fel tudjam mérni, hogy mind a magyar, mind a külföldi lakosság számára mennyire fontos a biztosítás megléte. Szerencsére a Google ebben segítségemre van, hiszen tudom szeparálni a külföldi lakosságot a magyar lakosságtól, viszont sajnos ezt a variációt nem tudom diagramban ábrázolni, ezért a diagramm összességében tekinti a kitöltőket.

Szerinted mennyire fontos, hogy az embereknek legyen biztosítása? // Do you think it's important for people to have insurance?

118 válasz

8. ábra / saját szerkesztés – Biztosítás fontossága

Először is tekintsük át a táblázatot összegezve, hiszen így látjuk a táblázat adatait, majd utána elemezzük a kitöltőket nemzetiségük szerint. Láthatjuk, hogy a kitöltők hatalmas része preferálja a biztosítások meglétét. Ez azt jelenti, hogy az emberek jobban szeretnek előre kisebb összegekben fizetni, mint egy nagy összegben. Kijelenthetjük, hogy akik 9 és 10 között értékelték a fontosságát a biztosításoknak, azok az emberek biztos, hogy rendelkeznek kellő biztosítási fedezettel. Ezeket az embereket ebből a szempontból tudatosnak lehet nyilvánítani, míg a már kevésbé tudatosak, de még inkább tudatosak, mint sem a 6 és 8 közötti értékelőket tekinthetjük. Végezetül, akik kevesebb jelentőséget tulajdonítanak a biztosításoknak, akkor őket sorolhatjuk a kevésbé tudatosak közé, persze ez nem azt jelenti, hogy a teljes pénzügyi tudatosságuk a 0-hoz konvergál, hanem azt tudjuk ebből megállapítani, hogy inkább kockázat keresők, mintsem a biztonságra mennek. Innen is kiválóan látszik, hogy az emberek túlnyomó többsége inkább a biztonságot keresi, és nem szeret kockáztatni. Így az attitűdöknek, mint mindenhol itt is szerepe van. A 3 csoport itt is jelen van, és tökéletesen el lehet őket különíteni.

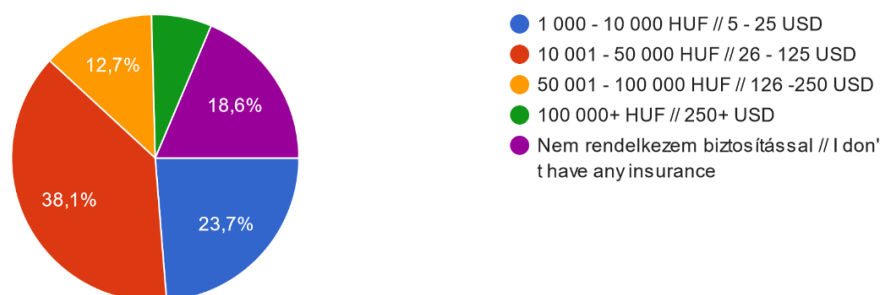
Amit jelentősen érdekesnek találok, hogy a külföldön élők 95%-a tartozik abba a csoportba, akik 9-10 közötti értékelést tulajdonítottak a biztosításoknak. Ebből több dolgot tudunk leszűrni. Először is azt, hogy pénzügyileg képzetebbek a külföldön élők, vagy pedig a jobb anyagi helyzetük miatt megengedhetik maguknak a biztosításokat, vagy pedig kockázat kerülőbbek, mint a magyar társadalom egy része. Persze az is fontos tényező, hogy külföldön nem mindenhol alapellátás az egészségügy és emiatt kényszerülnek a nagy összegek elkerülése végett a biztosítás kötésére.

Arról is megkérdeztem a kitöltőket, hogy milyen fajta biztosításokat tekintenek fontosnak. Négy fő csoportot alkottam meg, a Vagyonbiztosítás, Életbiztosítás, Egészségbiztosítás, Nyugdíjbiztosítás, ezen csoportok közül választhattak a kitöltők. Legnagyobb számban a Vagyonbiztosítást választották a legtöbben, a kitöltők 70%-a rendelkezik valamilyen vagyonbiztosítási szerződéssel. A második helyen az egészségbiztosítás szerepel, itt viszont nagy szerepet töltenek be a külföldi kitöltők, hiszen összességében 58%-a rendelkezik valamilyen egészségbiztosítással és ebből a számból 45% külföldi állampolgár vagy legalábbis külföldön élő magyar állampolgár. Emellett a kitöltők 40%-a rendelkezik életbiztosítással. Amit érdekesnek találok, hogy 22%-a kitöltőknek egyáltalán nem rendelkezik semmilyen biztosítással és ennek a 22%-nak a 100%-a magyar lakhelyű és magyar állampolgár.

A kérdőívem utolsó kérdése a biztosítások után havonta fizetett összegekre irányult. Ebből láthatjuk a különbséget magyar és külföldi viszonylatban.

Mekkora összeget költesz havonta biztosításokra? // How much do you spend on insurance every month?

118 válasz

9. ábra / saját szerkesztés – Biztosításokra költött összegek

Tökéletesen látszik, hogy a nagy átlag 50 ezer forintnál többet nem fizet havonta biztosításokra, viszont ez az adat önmagában nagy információt nem tartogat számunkra. Az már annál inkább érdekes, hogy ebbe a csoportba csak a Magyarországon élő emberek tartoznak bele, és azon emberek tartoznak ide, akik 80%-ban csak vagyonbiztosítással rendelkeznek. Ami még érdekes lehet számunkra, hogy a külföldön élő kitöltők 95%-a költ 100 000 forint feletti összegeket havonta biztosításokra, ami magyar összegnek legalább a kétszerese.

3.2 Általam készített kérdőív eredményei

Teljes egészében elmondható a kitöltőkről, hogy tökéletesen besorolhatóak a 3 csoport egyikébe. Sajnos a válaszok alapján is látható, hogy a résztvevők 52 százaléka inkább indulatból és érzelemből dönt, mindenféle nagy átgondoltság és információgyűjtés hiányában. Emellett vannak jó páran, akik inkább a másik utat választják, tapasztalatokra alapoznak és óvatosabban közelítik meg a pénzügyi döntéseiket.

A megadott válaszok alapján a magyarok 1/3-át lehetne ide sorolni, akik folyton a biztonságra és az óvatosságra törekedtek. Próbálnak racionális döntéseket hozni, ez mind látszik a vásárlási szokásaikon és mind észrevehető a biztosításhoz való viszonyulásokban. Inkább mindent átfognak többször, megbeszélik azt egy hozzátartozójukkal vagy ismerősükkel, vagy legjobb esetben egy tanácsadóval, hogy az adott helyzetben mi lenne a legjobb választási lehetőség.

Végül vannak azok, akik nem igazán tudják eldönteni, hogy melyik csoportba is tartozzanak. Hiszen inkább érzelmi döntésekre alapoznak, ez látható a vásárlási szokásaikon, de ahogy nő a tét úgy komolyodnak meg és próbálnak megfontoltan körültekintően dönteni. Ez a biztosításokból is tökéletesen kivehető, hogy van biztosításuk, de csak a minimális, tehát biztonsági játékosnak is vallják magukat meg nem is. De ha bármi van, akkor a biztosításuk kiegészíti, viszont nem szeretnek sokat költeni ezekre a biztosításokra. Ez azt jelenti, hogy a kitöltők közel 14-16 százaléka tartozik ebbe a csoportba.

Mi a helyzet a külföldön élő magyarokkal vagy a külföldi állampolgárokkal, tehetjük fel a kérdést. A magyarokkal ellentétben a külföldi állampolgárok jelentős része magasabb pénzügyi intelligenciával rendelkezik, ez látható a megadott válaszokból. Első sorban hanyagolják az impulzív indulatokon alapuló költsékezést és inkább az átgondolt, megfontolt döntéseket részesítik előnyben. Ennek mi lehet az egyik oka? Talán az, hogy egy olyan országban nőttek fel és szocializálódtak, ahol magasabb a pénzügyi tudatosság szintje, mint Magyarországon.

De az sincs kizárva, hogy a külföldi kitöltők kivétel nélkül magas tanulmányi fokozattal rendelkeznek, ezáltal teljesen tiszta képet nem fogok tudni kapni, viszont a magyar egyetemet végzett emberek válaszaival összevetve is az jön ki, hogy arányaiban tudatosabban bánnak pénzügyeikkel a külföldön élő külföldi állampolgárok.

4. OECD készített kérdőívek ismertetése

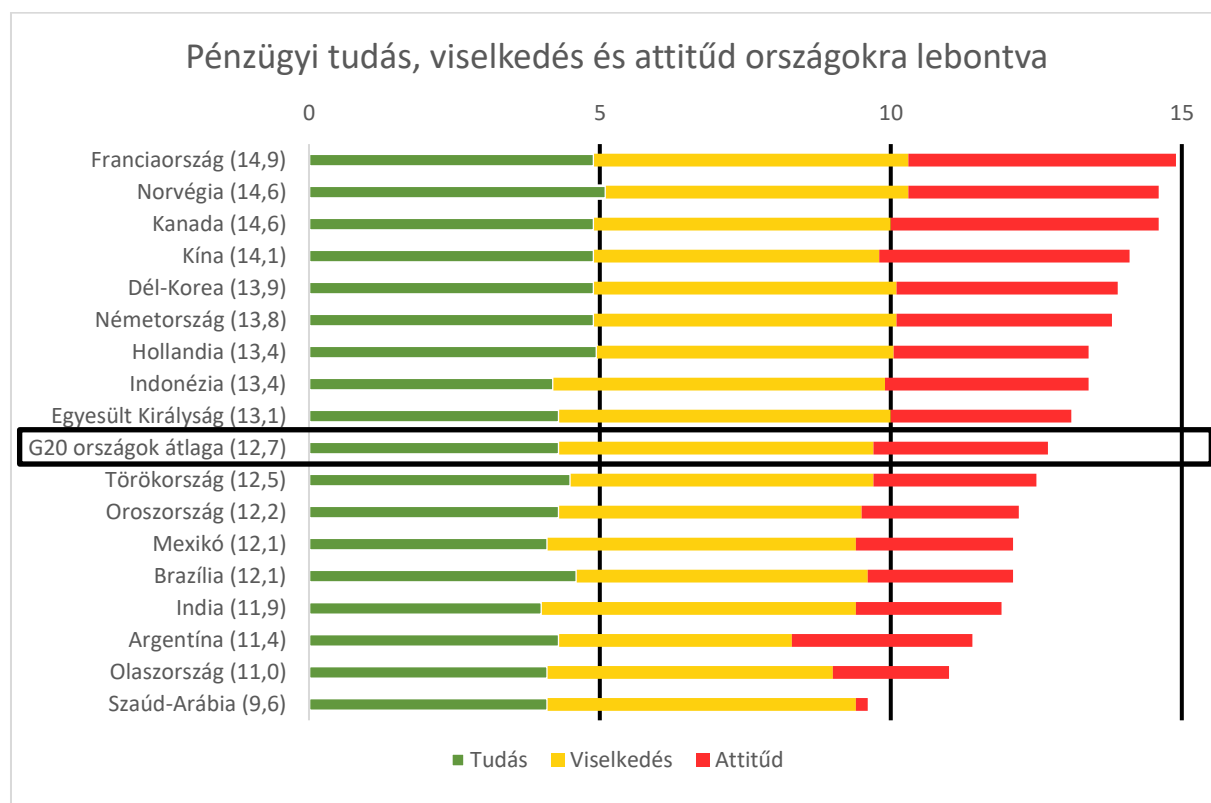
Először is kezdeném egy bevezetéssel, hogy miről is szól ez a felmérés pontosan. Ez a felmérés 2017-ben készült és a résztvevők a G20-as országok voltak és kettő vendég ország, akik nem toroznak bele a G20-as országok listájába, az egyik Norvégia a másik pedig Hollandia. A G20-as országok egy 18 országból és az Európai Unióból állnak. Ezek az országok a táblázatban felsorolt országok, emellett az Amerikai Egyesült Államok és az Európai Unió is a tagja. Összesen a 101.596, 18 és 79 éves kor közötti ember vett részt a teszt kitöltésében.

Tekintsük meg a G20 országokat, hiszen nagy részükkel egy földrészen vagyunk. Ezen országok átlagos pontszáma 12,7 volt, amit jegyezzünk meg, hiszen a későbbiekben fontos lesz számunkra, hiszen Magyarország pontszámát ehhez az átlaghoz tudjuk majd viszonyítani.

Amit még fontos kiemelni, hogy Franciaország nagyon előkelő helyen szerepelt ezen a felmérésen, nem egészen 15 pontot kapott, pontosabban 14,9 pontot. Ami a környező országokhoz viszonyítva elég magas pontszám, míg a következő G20 és Európai ország Németország lett 13,8 ponttal. Ezt követően Hollandia 13,4 pontot és a már nem Unió ország, de még ide sorolnám az Egyesült Királyságot 13,1 ponttal. Mindezek után érjük el a G20 átlagot a 12,7 pontot.

Önmagában ezek a pontok sok mindent nem jelentenek egy kívülálló személynek. Viszont ezek a pontok egy az OECD által előre meghatározott standardok alapján jöttek ki, hogy a tudást magát meg tudják állapítani 3 csoportra osztották a tudás fogalmát. Az első ilyen csoport a **Tudás** volt, itt maximum **7 pontot** tudtak szerezni a „versenyzők”, a következő ilyen csoport a **Viselkedés** volt, itt **9 pont** volt a megszerzhető maximum pontszám és végül az utolsó csoport az **Attitűd** csoportja volt, itt lehetett a legkevesebb pontot megszerezni, a maximálisan megszerzhető az **5 pont** volt. Így összességében a megszerzhető maximális pontszám 21 volt. Így egy kívülálló személy is könnyedén le tud vonni következtetéseket, hogy képes mihez viszonyítani a táblázatban szereplő számokat.

A későbbiekben mindenhol ezzel az értékelési módszerrel fogjuk megkapni az OECD által adott pontszámokat, így ajánlott őket megjegyeznünk a későbbiekre.

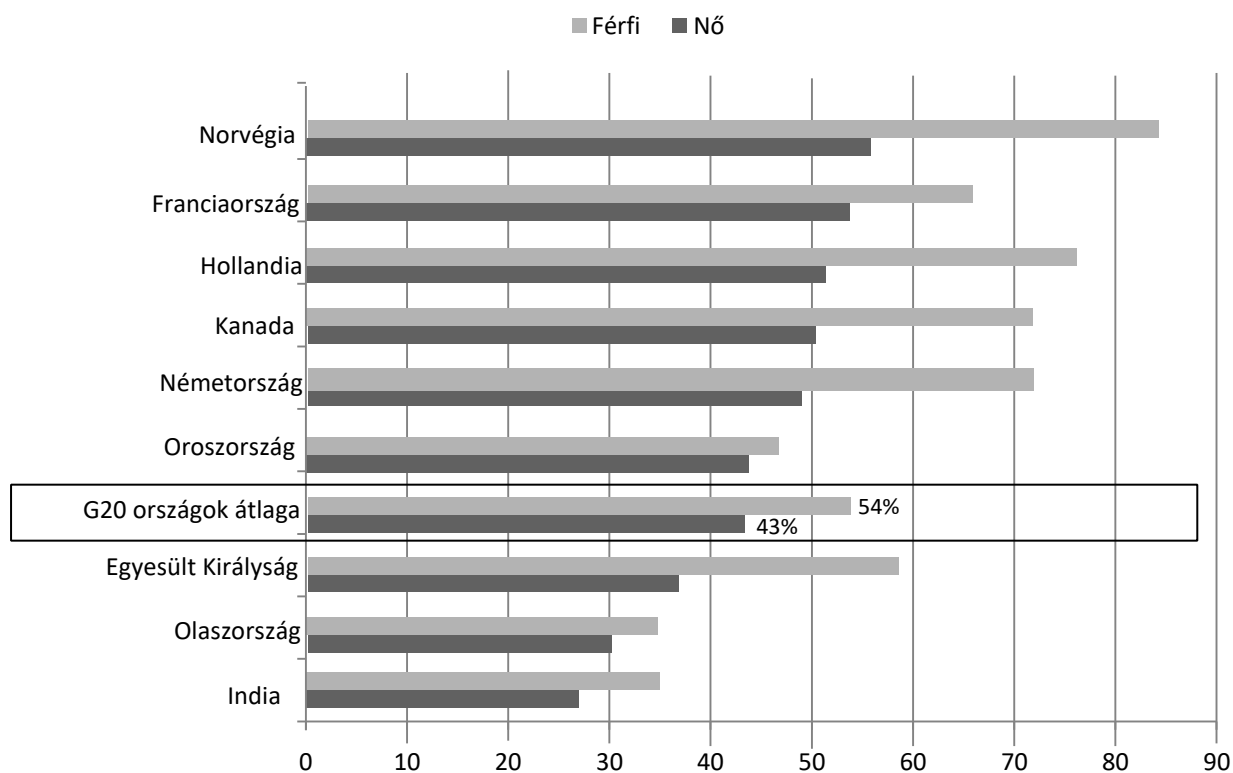
10. ábra / saját szerkesztés – Pénzügyi tudás, viselkedés, attitűd - Forrás: OECD kérdőív eredmények 2017

Az ábrán is tökéletesen látszik, hogy akik a pénzügyi tudásra irányuló kérdéseken maximum 7-ből legalább 5-ös pontszámot értek el (azaz a kérdések legalább 70%-ára válaszoltak helyesen), azokra a személyekre kinyilváníthatjuk, hogy megfelelő pénzügyi tudással rendelkeznek.

Túlnyomó többségében nem ezen személyek alkotják társadalmunk többségét. A tanulmányból megtudhatjuk, hogy a G20-országokban átlagosan a felnőttek kevesebb mint fele (48%) tudna megfelelni a pénzügyi tudás terén.

Azt is megtudhatjuk még, hogy hol jobbak ezek a számok, például Koreában ötből több mint három felnőtt érte el a minimális pontszámot (62%). A két vendégországban, Hollandiában (64%) és Norvégiában (70%) a legmagasabb a minimális pénzügyi tudás tekintetében feltett kérdésekben elért pontszám.

A következőkben a nemek közti megoszlást vizsgáljuk meg az OECD által készített táblázat segítségével.

11. ábra / saját szerkesztés – Minimum pontokat elért (5 pont) kitöltők nemek közti megoszlása pénzügyi tudás kérdésekben, Forrás: OECD kérdőív eredmények 2017

Egyes országokban jelentős különbségek vannak a nemek között a pénzügyi tudatosság szintjén, a G20-országokban átlagosan 11%-kal több férfi érte el a pénzügyi tudatosság minimális célpontját, mint a nők (a férfiak 54%-a és a nők 43%-a). Országok mindegyikében statisztikailag szignifikáns különbség van a pénzügyi tudatosság tekintetében a minimális célpontszámot elérő férfiak és nők aránya között. Ezek a különbségek különösen nagyok Kanadában és az Egyesült Királyságban (mindkettő 22 százalékpontos eltéréssel), Németországban (23 százalékpont) és mindkét vendégországban (Hollandia 25 százalékpontos különbség és Norvégia 28 százalékpont). Kínában, Oroszországban nincs jelentős különbség a minimális célpontszámot elérő férfiak és nők arányában.

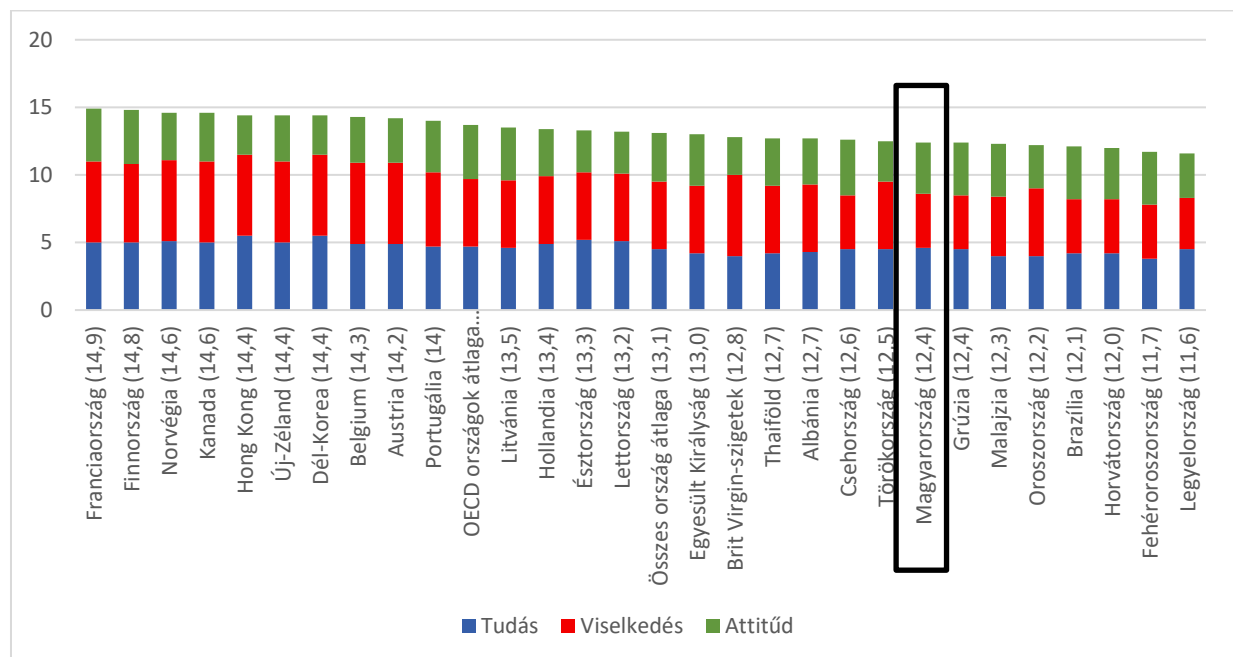
Hogy mi lehet ennek az oka, hogy a férfiak jobban teljesítettek ezeken a tesztkérdéseken? Nehéz megmondani, de számos dolog lehet a kiváltója. Lehet ez az oktatás és lehet ez a nemek közti jellembeli különbségek. Illetve a megszerzett tapasztalat jelenti a fő különbséget, átlagosan a férfiaknak van nagyobb tapasztalata pénzügyi döntéshozatalok kapcsán, ez a megszerzett tapasztalat ezeknél a pénzügyi tudatossági kérdéseknél az OECD szerint nagy segítséget nyújtott a helyes válasz megjelölésében.

Következőekben az OECD által készített 2016-os pénzügyi tudatosság felmérést fogom ismertetni. Annyi a különbség a 2017-es és a 2016-os felmérésben, hogy Magyarország, külön dedikált szerepet kapott és nem került összevonásra más régiókkal. Ebben a felmérésben a világ számos pontján mérték fel a felnőttek pénzügyi tudatosságát. Ugyanazzal a módszerrel, mint az előzőekben említett 2017-es felmérést is készítették. Így sokkal tisztább képet kaphatunk Magyarország pontos helyzetéről. Magyarországot 29 különböző másik országgal vetették össze.

A maximálisan megszerezhető 21 pontból **Magyarország**, mindössze **12,4 pontot** ért el és a 22. helyet érte el a 29 hely egyikéből, ami finoman szólva is elég elkésztő eredmény, olyan országokat tudunk megelőzni, mint Lengyelország (11,6), Fehéroroszország (11,7) Horvátország (12,0), Brazília (12,1), Oroszország (12,2) Malajzia (12,3) és végezetül holtversenyben vagyunk Grúziával (12,4). Itt is Franciaország volt az első, a maga 14,9 pontjával. Az érdekesség, hogy Magyarország az átlag alatt teljesített, hiszen az összes ország átlaga 13,2 volt, illetve az OECD országok átlaga még jobb 13,7 pontot ért el ezen a felmérésen. (OECD felmérés, 2016)

Fontos a kontraszt Magyarország és Franciaország között. Míg Franciaországban ötből négy ember elérte a minimális célpontszámot, addig Magyarországon csak négyből egy ember érte el ezt a pontszámot. Ez a különbség negatív hatással van Magyarországra, egyben azt is igazolja, hogy a magyar társadalom nagy része elmaradott a pénzügyi tudatosság terén. Eközben Európa nyugati részén sokkal tudatosabbak az emberek a pénzügyeikkel. Példának okáért Ausztria 14,2 pontot, Belgium 14,3 pontot, Portugália 14,0 pontot ért el. A felmérés azt is bebizonyítja, hogy minél magasabb az egy főre eső GDP aránya, annál nagyobb a pénzügyi tudatosság az országban.

Természetesen nem csak negatív dolgokat ért el Magyarország, hiszen nálunk az egyik legerősebb a spórolási tendencia. Ez azt jelenti, hogy a magyarok nem érznek késztetést arra, hogy mindenáron elköltsék megtakarításaikat. Illetve az OECD felmérése alapján, arra következtethetünk, hogy a magyarok nagy része „nem a mának él”, ezzel a jelzővel illetve a felmérés a magyarokat. Hiszen tökéletesen látszik, hogy a magyar kitöltők kétharmada próbál spórolni és félretenni a pénzét és nem egyből elkölteni a „fölösleges” vagyonukat.

12. ábra / saját szerkesztés – Pénzügyi tudás, viselkedés, attitűd - Forrás: OECD kérdőív eredmények 2016

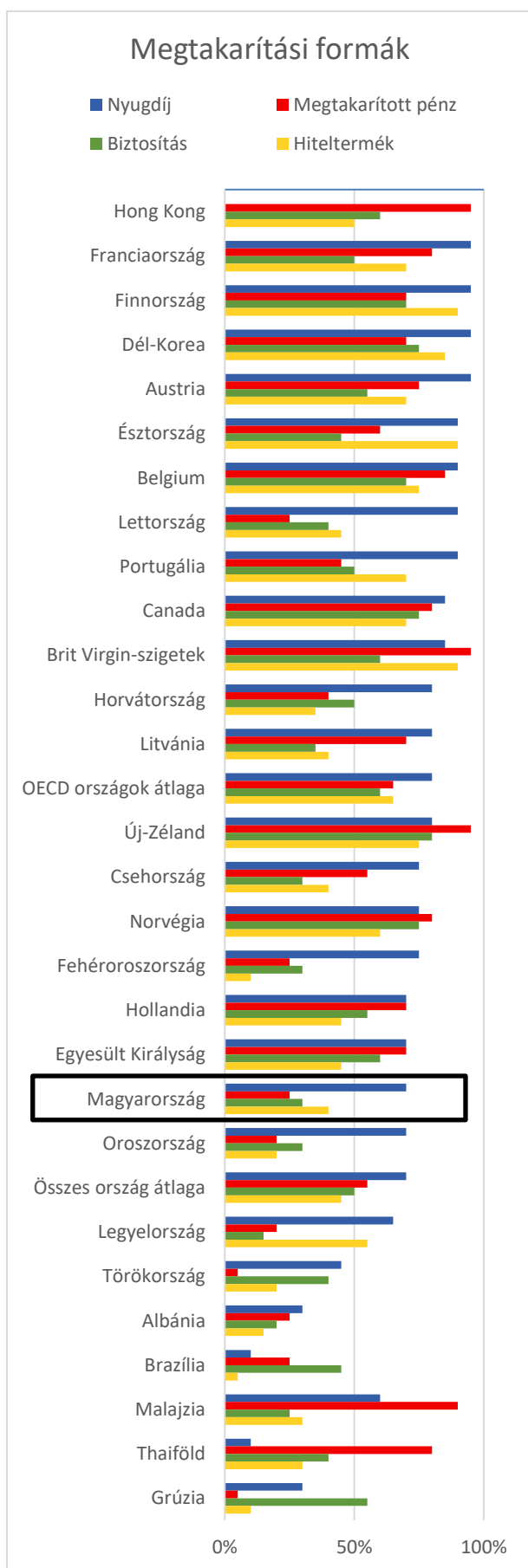
Egy szintén sokat mondó táblázatot mutatnék be, ahol láthatjuk azokat az országokat, amikkel összehasonlították Magyarországot. Tisztán látszik, hogy nem vagyunk a legelőkelőbb helyen, viszont, ha csak a pénzügyi tudatosság szintjét nézzük, akkor erős középmezőnybe tartozunk, ami nem is rossz egy ilyen körülményekkel rendelkező ország számára. Mindemellett azt is feljegyezhetjük magunknak, hogy van még bátran hova fejlődünk. Nem is kell messze mennünk példáulért, elég csak megnéznünk Ausztriát, hogy ők mennyivel előkelőbb helyen állnak, mint mi. Persze nyilván más adottságokkal és más hozzáállású lakossággal rendelkeznek, de van mit tanulnunk tőle pénzügyi tudatosság szintjén.

De vegyük figyelembe azt, hogy pénzügyi tudásban erősek vagyunk magunkhoz képest. Azt kell észrevennünk, hogy miben kell fejlődünk. Fejlődünk kell a pénzhez való hozzáállásban mindenképp, de amivel teljes erőbedobással kell foglalkoznunk az az attitűd, hiszen a három szempont közül ebben értük el a legrosszabb eredményt. Vigasztalódképpen minden egyes országnak ez a leggyengébb pontja, tehát egybe véve mindenkinek szüksége van fejlődésre ezen a területen.

Érdekesség, hogy egyetlen egy olyan nem OECD ország van, aki meghaladja az OECD országok átlagos szintjét. Ez az ország pedig Hong Kong, ez azért lehetséges, mivel Hong Kong a világ egyik legnagyobb pénzügyi központja a kedvező adófeltételei miatt, ezért is érthető ez az adat.

Viszont emellett észrevehettük eddig is, hogy a skandináv országok remekül teljesítenek pénzügyi tudatosság terén, ennek oka számos dolog lehet. Például kezdjük az oktatási rendszerüknél, mint tudjuk teljesen más oktatási rendszert használnak, mint mi magyarok. Ebbe az oktatási rendszerbe pedig az is beletartozik, hogy megtanulják iskolás korban, hogy hogyan és miként tudják használni a pénzüket.

Emellett pedig nagyban hozzájárul a jobb gazdasági helyzetük is, ami szintén lehetővé teszi számukra azt, hogy több pénzhez jussanak ezáltal, több pénzből tudnak gazdálkodni, félretenni vagy akár befektetni.

13. ábra / saját szerkesztés – Megtakarítási formák - Forrás: OECD kérdőív eredmények 2016

A következő ábra azért is lehet számunkra érdekes, mivel betekintést nyerhetünk, abba, hogy az emberek miként használják fel a félretett vagyionukat. Ezáltal megtudhatjuk gyakorlatban is, hogy melyik ország lakosai tudatosak a saját pénzügyeikben és melyek kevésbé.

A négy mutató a következőket jelenti:

- a) Megtakarítási- vagy nyugdíjtermék
- b) Megtakarított pénz (készpénz vagy folyószámla, hitelkártya nem számít ide)
- c) Valamilyen biztosítási forma
- d) Valamilyen hiteltermék vagy jelzalog.

„Végül három feltáró intézkedés azt vizsgálja, hogy a fogyasztók legalább tisztában vannak-e az országosan elérhető pénzügyi termékekkel, vásárolnak-e pénzügyi termékeket, és hogy kikhez fordulnak (barátokhoz, családtagokhoz, különböző tanácsadókhöz), hogy segítsenek nekik pénzügyi megtakarításaikban.

Az ábra a legáltalánosabb megtakarítási formákat tartalmazza és ezt részletezi is országokra bontva, hogy milyen százalékban birtokolják azt az ottani lakosok. Egyes országokban azonban (különösen Braziliában, Malajziában és Thaiföldön) a megtakarítási termékek elterjedtebbek, mint a fizetési termékek.

A biztosítási felhasználás országonként nagyon eltérő. Az alapkérdőív egyetlen kérdést tesz fel a biztosítás megkötésére vonatkozóan (bár néhány ország további kérdéseket is felvett a megkötött biztosítási típusok feltárására), így ez a felmérés azt mutatja meg, hogy az emberek milyen mértékben rendelkeznek biztosítással, beleértve például az autóbiztosítást, az utazást, egészségbiztosítást vagy a vagyombiztosítást (megjegyezzük azonban, hogy az „életbiztosítás” megtakarítási terméknek számít). Észtországban (97%) és a Brit Virgin-szigeteken (94%) ezeken a helyeken a biztosítás csaknem általános, míg Brazíliában (3%), Fehéroroszországban (9%) és Grúziában (9%), minden tizedik válaszadó állította azt, hogy rendelkezik bármilyen biztosítási formával. A különbségek nagy része a kötelező biztosítások között keresendő, valamint a kereslet-kínálat oldaláról figyelhető meg.” (OECD 2016. International Survey of Adult 55 oldal)

4.1 OECD felmérések eredménye

A kettő különböző OECD felmérésből megtudhattuk mind Magyarország és mind az említett nemzetközi országok pénzügyi tudatosságának a szintjét is. Viszont ezt eddig csak a saját szemléletünk alapján tudtuk eldönteni egy adott országról, hogy pénzügyileg tudatos, avagy sem.

Az OECD három fő területet értékel, a **pénzügyi tudatosságot**, a **pénzügyi viselkedést** és a **pénzügyi attitűdöt**.

Kezdjük elsőként a **pénzügyi tudatosság** eredményeivel. Mint már megtudhattuk az eddigiekben a pénzügyi tudatosságra az OECD a 21 pontból 7 pontot tulajdonít ennek a jellemzőnek. Az OECD akkor tekinti pénzügyileg tudatosnak az adott kitöltőt, ha elérte a minimum 5 pontot a 7 maximálisan szerezhető pontból.

Ezt a minimum pontszámot a kutatásban résztvevők átlagosan 56%⁵-a érte el, ami első ránézésre nem a lehető legjobb. Ezzel szemben az OECD országok átlagosan 63%⁶-a tudta teljesíteni ezt a minimum pontszámot. A két nagy átlagot nézve, hasonlítsuk össze ezeket a számokat a magyar kitöltők által elért számokkal. Magyarországon elért eredmény a 60%⁶

⁵ Forrás: OECD 2016, International Survey of Adult, Pénzügyi tudatosság minimum elért célpontszámok nemenként 17. táblázat 72. oldal

volt, tehát kijelenthetjük, hogy a résztvevő országok egészének átlagánál jobban teljesítünk, viszont az OECD országok átlagánál rosszabb eredményt értünk el.

Természetesen, ha már van rá lehetőségünk, akkor mindenképpen lebontanám nemek szerint az elért célpontszámok arányát. Összességét tekintve a számok azt mutatják, hogy a férfiak dominálnak a pénzügyi tudatosság területén. Az összes résztvevő országot érintve 51%⁶-ban érték el a minimum pontszámot a nők, míg a férfiak 61%⁷-ban érték el ezt a pontszámot. OECD viszonylatban is hasonló az eltérés a két nem között, míg a férfiak 69%⁷-a érte el ezt a pontszámot, addig a nők sajnos csak 56%⁷-ban érték el ezt a minimális 5 pontot. Magyarországon is hasonló eredmények születtek, viszont itt a nők erősebben teljesítettek az átlagnál és 58%⁷-ot értek el, míg a férfiak gyengébben teljesítettek, de magyar viszonylatban magasabb százalékot értek el, a férfiak aránya 61%⁷ volt.

Folytatnám is a soron következő nagy jellemzővel a **pénzügyi viselkedéssel**. Ezen területen a kitöltők maximálisan 9 pontot tudtak elérni a megszerezhető 21 pontból. Persze az OECD itt is meghúzott egy minimum ponthatárt, ez a határ pedig 6 pont volt. Az OECD által készített kutatásban résztvevők 51%⁷-a érte el ezt a minimum pontszámot, míg az OECD tagországok lakosai valamivel jobbak voltak, 53%⁸-a érte el ezt a ponthatárt. Magyarország rettentő rossz helyen végzet, mivel az utolsó helyet sikerült megszereznünk, ami egy elég nagy negatív érdem. Magyarország mindösszesen 25%⁸-ot ért el.

Ehhez a borzalmas számhoz rengeteg dolog vezethet, ide sorolnám a 11. ábrán látottakat. Rettentő rossz nálunk a megtakarítási ráta, nem gondolunk az öngondoskodásra, kivagyunk szolgáltatva az állami nyugdíjrendszernek, nincsenek pénzügyi terveink/céljaink. Az itt felsoroltak mindegyike vezet ehhez a negatív eredményhez.

Természetesen itt is kitérnék a nemek közti különbségekre. Kezdjük az összes vizsgált országgal, itt a nők átlagosan 53%⁸-a érte el a ponthatárt, míg ezzel szemben a férfiak 52%⁸-a érte el ugyanazt a minimális ponthatárt. Látható, hogy míg a férfiak jobban teljesítettek pénzügyi tudatosság terén, addig a nők jobban teljesítenek pénzügyi viselkedés terén. Az OECD országokban 55%⁸-ot szereztek a nők és a férfiak csak 53%⁸-ot, szintén ugyanaz a

⁶ Forrás: OECD 2016, International Survey of Adult, Pénzügyi tudatosság minimum elért célpontszámok nemenként 17. táblázat 72. oldal

⁷ OECD 2016, International Survey of Adult, Pénzügyi viselkedés minimum elért célpontszámok nemenként 24. táblázat 78. oldal

helyzet, mint az összes ország átlagánál. Végezetül nézzük mi a helyzet Magyarországon, itt a nők 26%⁸-a szerzett minimum hat pontot és a férfiak mindössze 23%⁹-a szerezte meg ezt a minimum hat pontot. Tehát teljes egészében kijelenthetjük, hogy a nők jobbak pénzügyi viselkedés terén, a férfiak viszont jobbak pénzügyi tudatosság terén.

Nézzük a harmadik és egyben az utolsó csoportot a **pénzügyi attitűdök** csoportját. Az itt maximálisan megszerezhető 5 pontból, kellett a 3 pontot elérnie a kitöltőknek. Az összes vizsgált országnak átlagosan ezt a minimum ponthatárt a kitöltők 50%⁹-nak sikerült megszereznie. Az OECD országok egy fokkal jobban teljesítettek és 55%¹⁰ az a szám, ami azt mutatja, hogy elérték a minimum 3 pontot. Ezzel szemben Magyarország remek helyen szerepel, hiszen nálunk a kitöltők 63%¹⁰-nak sikerült megszereznie a minimum pontot. Ami külön pozitívum lehet számunkra az az, hogy nálunk jobb eredményt csak Kanada, Új-Zéland és Lengyelország ért el, tehát kimagasló eredményt tudtunk elérni.

Természetesen itt is nézzük meg a nemek közötti különbséget. Összes résztvevő országot tekintve jobban teljesítettek a nők 6%-kal, mint a férfiak. A nők eredménye 53%¹⁰ volt, míg a férfiak eredménye 47%¹⁰. Az OECD országokban is jobb eredményeket értek el a nők, mint a férfiak. Itt a különbség szintén 6% volt, azaz a nők elért eredménye 58%¹⁰, a férfiak eredménye pedig 52%¹⁰ volt. Magyarországon kicsit más a helyzet, ott nem 6%-kal voltak jobbak a nők, hanem 7%-kal. A nők elért eredménye 66%¹⁰ volt, a férfiak eredménye pedig 59%¹⁰-volt.

Ha megnézzük ezeket az eredményeket és összeadjuk a számokat, akkor a nők 53%-os, a férfiak pedig szintén 53%-os összeredménnyel zárnak, ha az összes résztvevő országot tekintetbe vesszük. Ez azt jelenti, hogy a teljes résztvevő országokat figyelembe véve nincsen különbség a nők és férfiak pénzügyi tudása között.

Nézzük meg az OECD átlagokat, itt a nők átlagosan 56%-ot, a férfiak pedig 58%-ot értek el. Mint láthatjuk az OECD országokban egy hajszálnyival, de a férfiak mondhatóak pénzügyileg tudatosabbnak.

⁸ OECD 2016, International Survey of Adult, Pénzügyi viselkedés minimum elért célpontszámok nemenként 24. táblázat 78. oldal

⁹ OECD 2016, International Survey of Adult, Pénzügyi viselkedés minimum elért célpontszámok nemenként 29. táblázat 83. oldal

Legutolsó sorban nézzük meg Magyarország helyzetét, itt a nők 50%-os eredményt értek el, ezzel szemben a férfiak pedig 48%-os eredménnyel zártak. Itt viszont az látható, hogy ellentétes eredmény alakult ki az OECD átlaggal szemben, azaz a nők mondhatóak pénzügyileg tudatosabbnak Magyarországon.

5. Magyarország célja

Ahogy láthattuk eddig, vannak országok, akik sokkal jobban teljesítenek nálunk és vannak olyan országok, akik rosszabbul. Viszont egyik ország sem kivétel az alól, hogy szeretné fejleszteni a saját lakosságát pénzügyi tudatosság terén is. Ez alól Magyarország sem kivétel, ugyanis 2016 novemberében a kormány úgy határozott, hogy szükséges fejleszteni a pénzügyi tudatosságot a lakosság körében, erre konkrét stratégiát alkotott a kormány. Hiszen a pénzügyi tudatosság nem csak önös érdek, ez az egész ország érdeke is, hiszen, ha tudatosabban bánunk pénzügyeinkkel, akkor az a gazdaságra is jó hatással lehet.

A határozat egyértelműen kimondja, hogy mikro- és makrogazdaságok kockázatának csökkentése érdekében szükséges a lakosság pénzügyi tudatosságának a fejlesztése. De honnan is gondolta ezt a Magyar Kormány, hogy a mikro- és a makrogazdaságok területén kell fejleszteni pénzügyi tudatosság terén? Nos ez az eredmény több számos felmérés útján jött ki és a gazdaságpolitikai tervek összevetésével jutottak arra, hogy ez a terület kívánja a legnagyobb fejlesztési igényt pénzügyi tudatosság terén.

Ebben a stratégiában említésre kerül az is, hogy nemzetközi viszonylatban Magyarországon a pénzügyi tudatosság szintje nagyon gyenge és sajnos egyre csak gyengül az idő múlásával, ezért is tartották 2016-ban fontosnak, hogy sürgős beavatkozást igényel ennek a területnek a fejlesztése. Meg is jelöltek fő problémákat, például elsők között szerepel az impulzív vásárlás, az azonnali döntéshozatal vagy az öngondoskodási hajlandóság. Magyarországon az emberek próbálnak a mának élni és a nagy többség nem gondol a jövőjére, nem gondol arra, hogy jelen esetünkben ez a nyugdíjrendszer már a végét járja.

De, ami óriási probléma még az az, hogy nincs is tisztában a lehetőségeivel az átlagember, nem tudja azt, hogy ez egy társadalmi felemelkedést is jelenthet számára vagy éppen megteremtheti magának a jövőbeni általános jólétet.

Pont ezért dolgozta ki Magyarország Kormánya a következő stratégiát, ami a tervek szerint segít a pénzügyi tudatosság fejlesztésében a lakosság körében. Ennek a tervnek a végrehajtását 7 év alatt kívánja megvalósítani a kormány 2 éves változó tervek segítségével. Jelen esetünkben nem halad túl jó úton ez a terv a Covid-19 időszak miatt. Sajnos nagyban beleszólt a pénzügyi tudatosság fejlesztési terveibe. Esetünkben ennek a tervnek a céljait 2023. december 31-ig teljesítenünk kell.

A fő célja a stratégiának egyszerű, a lakosság pénzügyi tudatosságának nagy mértékű fejlesztése, ehhez hét darab kulcsfontosságú részt dolgoztak ki.

1. Oktatás megerősítése pénzügyi területen
2. Tudatos magatartás erősítése, hirdetése
3. Különböző pénzügyi tudatosságot támogató intézmények létrehozása
4. Kézpénzhasználat csökkentése
5. Körültekintő hitelfelvétel támogatása
6. Pénzügyi termékek egyszerűbb hozzáférhetősége (pl.: állampapír)
7. Öngondoskodási hajlam erősítése (pl.: magánnyugdíj pénztárak)

5.1 Pénzügyi kultúra fejlesztése állami körökben

Tehetjük fel a kérdést, hogy még is hogyan kívánja ezeket a területeket fejleszteni a kormány. Nos mondhatjuk azt, hogy szinte mindennel, amivel képes. Közös karöltve az Állami Számvevőszékkal, aki különböző felmérésekkel próbálja segíteni az államot azzal, hogy megpróbálja megtalálni a hiányzó tudást a magyar emberek körében. Ezzel is azt segítve, hogy célirányosan tudjon a kormány a megfelelő területek fejlesztésére összpontosítani.

Partner még ebben a Magyar Nemzeti Bank is, aki próbálja az emberek hétköznapijaiba belecsempészni a fejlődés lehetőségét. 21. századnak megfelelően weboldalakat hozott létre, ami segíti a pénzügyi tudatosság fejlődését. Különböző reklámokkal, oktatófilmekkel, ismeretterjesztő füzetekkel, döntéstámogató rendszerek megalkotásával próbálja segíteni az emberek döntéseit. Minden fontos információt

megtalálhatunk ezekről a pénzügy navigátor weblapon, ami az MNB által létrehozott pénzügyi tudatosságot fejlesztő oldal.

Mindezek mellett a Magyar Államkincstár is kiveszi a részét a pénzügyi tudatosság fejlesztéséből. Különböző konferenciák, fórumok rendezésével, ahol megtudhatunk a pénzügyi világból rengeteg hasznos információt. Valamint felméréseket készítenek, amivel ők is megtudhatják a jövőbeni megcélzandó fejleszteni kívánt területeket. Indulnak felnőttképzési szemináriumok, ahol ingyenes a részvétel és a pénzügyi tudást hivatottak fejleszteni, valamint ingyenes tanári továbbképzések, táborok és még sorolhatnám.

De az állam nem csak a saját szervezeti hálóján keresztül szeretné fejleszteni a pénzügyi tudatosságot, hanem más szektorokban is. Erről az Állami Számvevőszék készített egy felmérést, hogy mely területeken lehetne még megszólítani a magyar társadalmat, hogy szélesebb körben is képes legyen az állam ezt a tudásszintet fejleszteni.

5.2 Pénzügyi kultúra fejlesztése a versenyszférában

Ez a publikáció az Állami Számvevőszék által 2016-ban készített felmérés a „Pénzügyi kultúra fejlesztési programok felmérése¹⁰”. A következőkben ezt a felmérést fogom ismertetni. A felmérés célja az volt, hogy megtudják, hogy mely területeken tudják a leghatékonyabban elérni a legtöbb embert és fejleszteni a pénzügyi tudatosságot.

Ehhez 4 kategóriát alkottak és ide sorolták az alábbi vállalkozásokat:

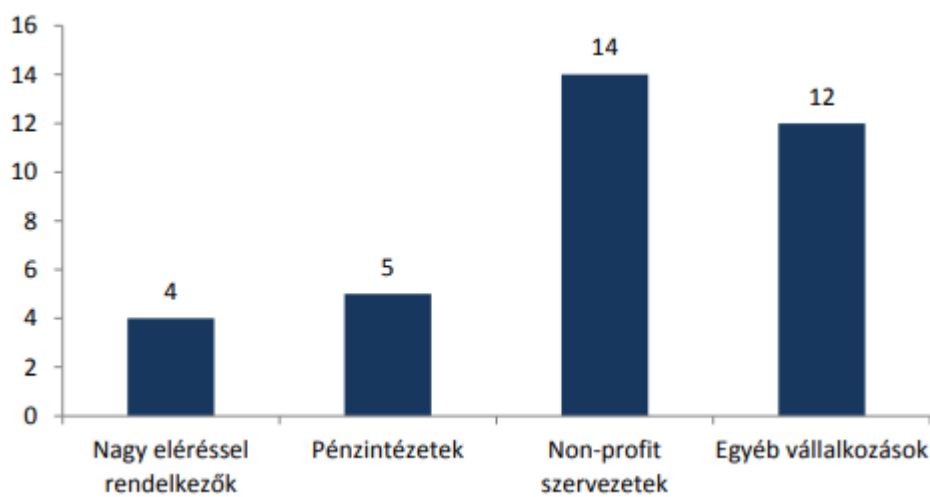
- Nagy eléréssel rendelkezők csoportja: *Ide tartoznak azok, akik több, mint 10 000 főt értek el programjaikkal, a többi három, akik kevesebbet értek el.*
- Pénzintézetek
- Non-profit szervezetek
- Egyéb vállalkozások

Összesen 110 ilyen szervezetet és vállalkozást kérdeztek meg, viszont csak 63 darab

¹⁰ 2016, Állami Számvevőszék: Pénzügyi kultúra fejlesztési programok felmérése, Dr. Németh Erzsébet, Jakovác Katalin, Dr. Mészáros Aranka, Kollár Péter, Dr. Várpalotai Péter

szervezet és vállalkozás volt hajlandó részt venni. Ebből a 63 résztvevőből ténylegesen csak 51 olyan szervezet volt, ami ténylegesen rendelkezett pénzügyi kultúrát fejlesztő programmal. Ezek a programok lehetnek különböző képzési programok, felmérés, esetleg verseny vagy egyéb kedvezmények.

Külön kitér a felmérés a „képzési programokra”, hiszen legtöbben ezt a pénzügyi kultúra fejlesztési módot jelölték meg. Ezáltal a következő táblázat ennek a megoszlását mutatja a 4 csoport között.

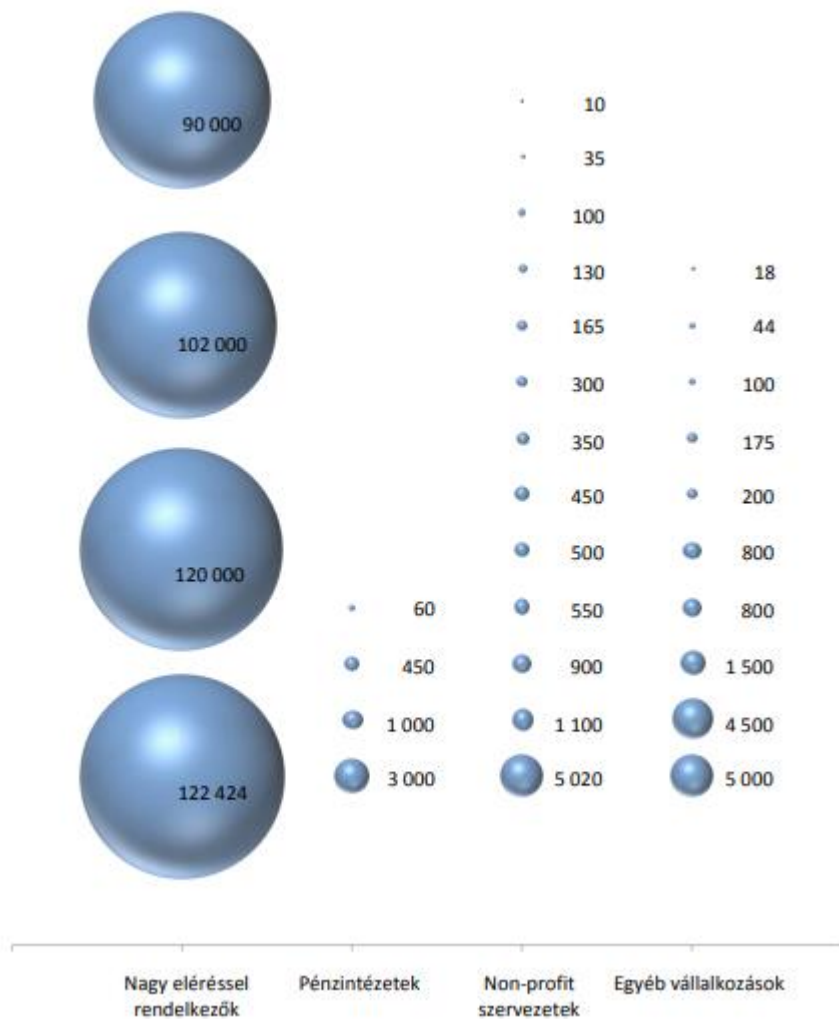

14. ábra – Képzési programmal rendelkező válaszadók elemszáma a válaszadói kategóriák függvényében - Forrás: ÁSZ: Pénzügyi kultúra fejlesztési programok felmérése

Mint látható összesen 35 darab ilyen szervezet volt, akit be tudtak ennek a követelménynek megfelelően sorolni. Ezek mindegyike rendelkezik valamilyen képzési programmal, ami képes a pénzügyi tudatosság fejlesztésére.

A következő ábrán láthatjuk igazán, hogy mégis mekkora elérési számokról beszélünk, vagy éppen azért, hogy az előbbi ábra miért is volt érdekes számunkra. Ez az ábra ugyan ebben a metódusban a 4 kategóriára lebontva mutatja majd meg számunkra, hogy milyen elérési számokkal is rendelkeznek ezek a szervezetek vagy vállalkozások.

5.2.1 Pénzügyi kultúra fejlesztési programok elérési számai

15. ábra – A válaszadók képzési programjai által elért száma (fő) - Forrás: ÁSZ: Pénzügyi kultúra fejlesztési programok felmérése

Mint láthatjuk, ha összeadjuk az összes résztvevőt a Pénzintézetek, a Non-profit szervezetek és az egyéb vállalkozásoknál, akkor sokkal kisebb számot kapunk, mint egy darab nagy eléréssel rendelkező szervezetnél. Ezek a különbségek viszont szabad szemmel is elég jól láthatók, ezért érthető, ha az állam inkább az effajta szervezetek támogatását részesíti előnyben, mint a maradék három kategóriáét.

A számok is mutatják, hogy a nagy eléréssel rendelkező szervezetek több, mint 500 ezer főt számlálnak, míg a többi kategória csak kevesebb, mint 30 ezer főt számlál. Tehát jókora a különbség ezen kategóriák között.

A következőkben a programok célcsoportjait fogom ismertetni, hiszen ez is fontos, hogy lássuk mi is a célközönsége a pénzügyi tudatosságnak.

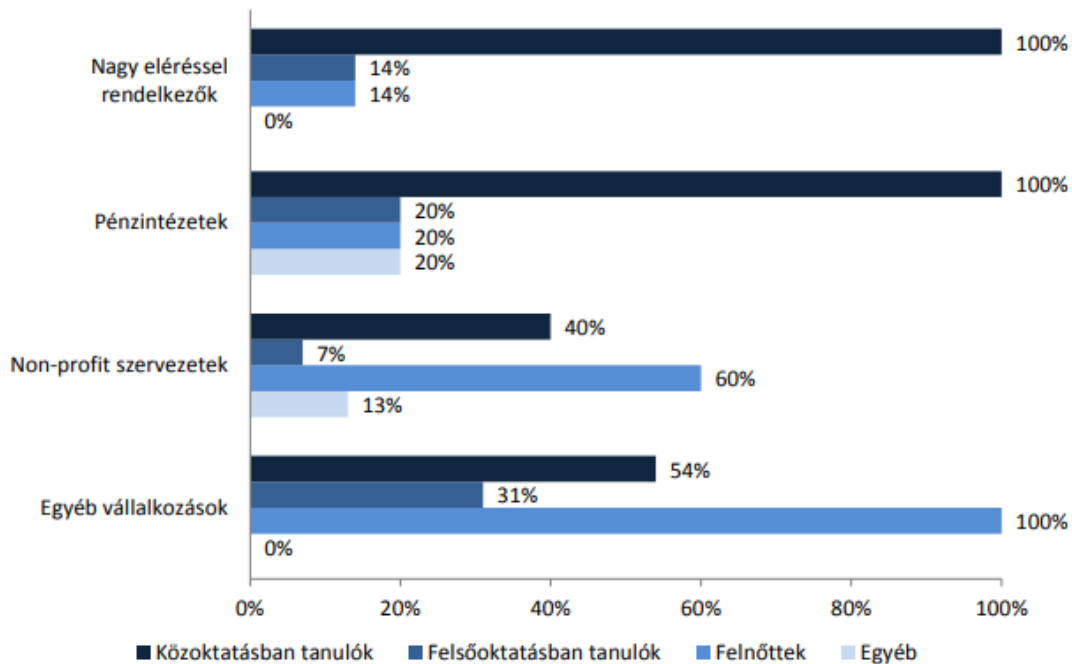
16. ábra – A képzési programok célcsoportjai - Forrás: ÁSZ: Pénzügyi kultúra fejlesztési programok felmérése

Mint láthatjuk a legelső helyen a középiskolások és a 25-64 év közöttiek szerepelnek. Én is úgy gondolom, hogy ez a két legjobb korcsoport, ahol szükségeszerű ennek a területnek a fejlesztése, hiszen nagyrészen ezek azok az emberek, akik a képzések után gyakorlatban is képesek rögtön alkalmazni az itt szerzett ismereteket. Mindemellert ezek azok a korcsoportok, ahol a legtöbbet találkozunk pénzügyi döntésekkel.

A következő ábrán ezeknek a korcsoportoknak a besorolásait tekinthetjük meg. Annyi változtatással, hogy a könnyebb tájékozódás érdekében több rész is összevonásra került. A négy csoportban úgy kerülnek szétosztásra ezek az adatok, hogy összegyűrják az előző hasonló adatokat és egy gyűjtőnév alá rakják be őket.

Ezek a nevek következők:

- Közoktatásban tanulók (Mind általános, mind középiskolások egyaránt)
- Felsőoktatásban tanulók (Ide tartozik bárki életkortól függetlenül, aki jelenleg felnőttoktatásban vesz részt)
- Felnőttek csoportja
- Egyéb (Mindenki más, aki nem sorolható egyik kategóriába sem, pl.: háztartások)

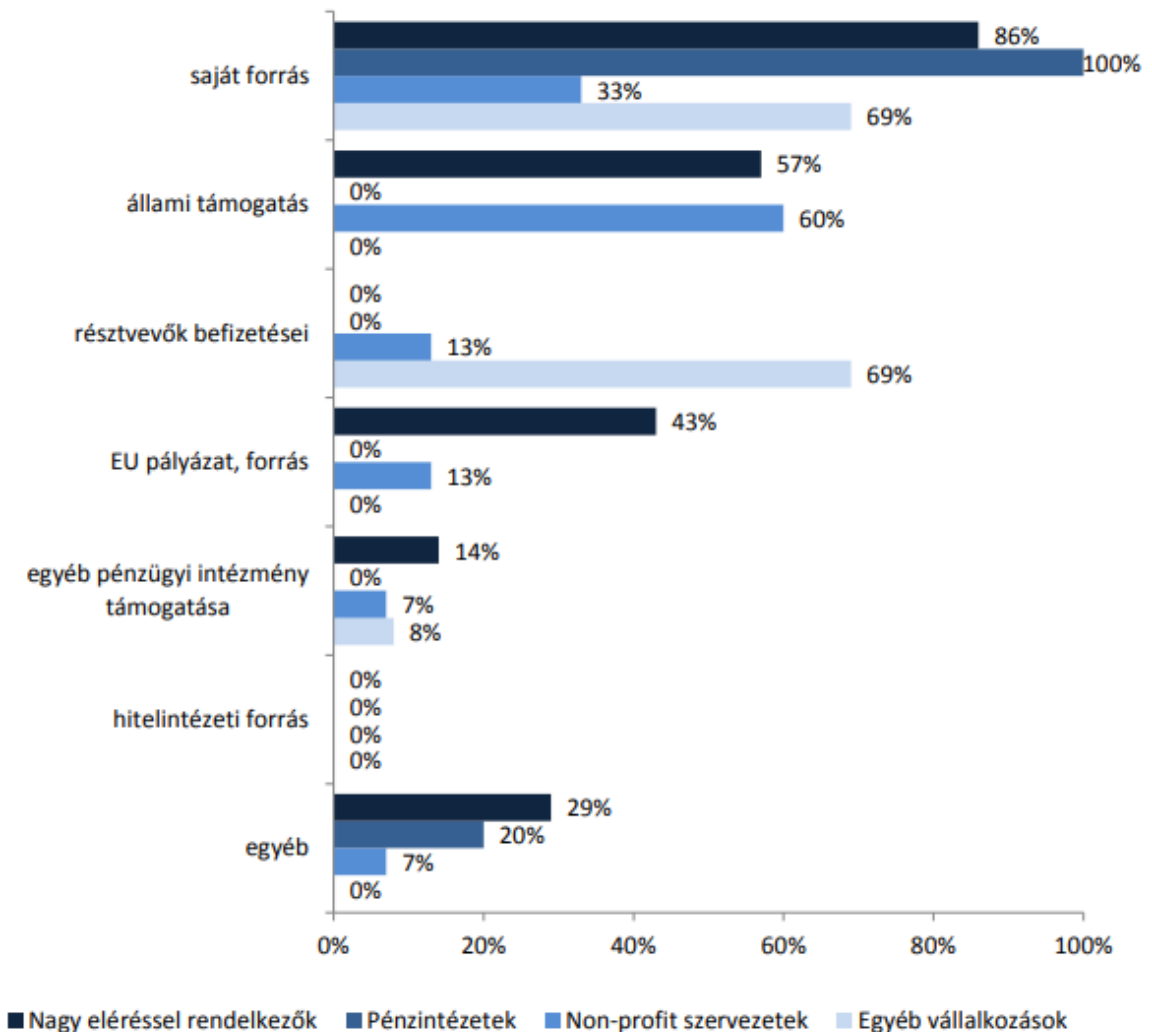

17. ábra – A képzési programok célcsoportjai, válaszadói kategóriák bontásában
 Forrás: ÁSZ: Pénzügyi kultúra fejlesztési programok felmérése

Ebből az ábrából tökéletesen le tudjuk olvasni azt, hogy legnagyobb százalékban a közoktatásban tanuló diákokat célozzák meg ezekben a képzési programokban. Míg ezzel egyidőben a második nagyobb célcsoport a felnőttek, akik lényegében kevesebben vannak, mint a közoktatásban tanulók, de még így is a második pozíciót érték el. Harmadik helyen szereplő célcsoport a felsőoktatásban szereplők voltak és a lépcső legalján az egyéb kategória áll.

Amit még le tudunk szűrni az az, hogy a nagy eléréssel rendelkező vállalatok és szervezetek a pénzintézetekkel karöltve teljes mértékben kijelenthető, hogy inkább a közoktatásban résztvevő diákokat célozzák meg a pénzügyi tudást fejlesztő programjaikkal. Ezzel szemben a Non-profit szervezetek és az egyéb vállalkozások a Nagy eléréssel rendelkezők és a Pénzintézetekkel szemben balanszírozva inkább a felnőtt korú lakosságot célozzák meg programjaikkal.

5.2.2 Pénzügyi kultúra fejlesztési programok finanszírozási formái

18. ábra – Finanszírozási formák a képzési programokkal kapcsolatban

Forrás: ÁSZ: Pénzügyi kultúra fejlesztési programok felmérése

Fontosnak tartom még kiemelni a finanszírozási formákat, ezen az ábrán ezeket a formákat figyelhetjük meg a 4 kategóriára lebontva. Észrevehetjük, hogy elsősorban saját forrásait használják ezek a vállalkozások vagy szervezetek ezen programok lebonyolítására. Természetesen egyes szervezetek állami támogatásban is részesülnek, mint például a Nagy eléréssel rendelkező szervezetek (programjaik 57%-a támogatott) és a Non-profit szervezetek (programjaik 60%-ban támogatottak). Természetesen EU-s pályázatok is támogatták a pénzügyi tudatosság előrehaladását, viszont itt is, mint az állami támogatásoknál csak a Non-profit szervezetek és a Nagy eléréssel rendelkező szervezeteket részesítették előnyben és csak ők tudták igénybe venni ezeket a forrásokat. A kutatás megállapította, hogy azért részesítik előnyben ezeket a szervezeteket, mivel a közpénzt (állami/EU-s támogatások egyaránt) felhasználó képzések létszáma nagyobb, mint a közpénzt nem használó szervezeteké.

5.2.3 Programokról levont következtetések

A tanulmány szerzői a megszerzett adatokból azt a következtetést tudták levonni, hogy Magyarországon a lakosság pénzügyi kultúrája/ismeretei elmaradnak a kívánatos szinttől, mindezt úgy, hogy jelentős erőforrásokat fordítottak arra, hogy ezt a szintet feljebb tornázzák, viszont ez az eredmények láttán kudarcba fulladt. Az OECD 2010-es és 2015-ös felmérését összehasonlítva is látszik, hogy a magyar lakosság nem volt képes fejlődést elérni, annak ellenére, hogy csökkent a napi megélhetési gondokkal küzdők száma.

Arra is kitért az eredmény elemzés, hogy az Állami számvevőszék által készített felmérés alapján Magyarországon nem jobb azoknak a helyzete, akik részt vettek ezeken az oktatási programokon középiskolás korokban. Tehát sajnós ezt az oktatási formát is kudarcnak kell elkönyvelni. A kutatásnak ez is volt az egyik célja, hogy erre a válaszra keresse meg az okokat.

Felsoroltak között szerepel az is például, hogy a közoktatásban a tanulók nagyrésze hiába vett részt ilyen eseményen vagy programon. Ezen programok hátulütője az volt, hogy elég rövid képzések voltak, azaz alig néhány órák és ezek a rövid képzések is rengeteg témát foglaltak magukba, így nagyon kevés idő jutott egy-egy adott témára.

Másodsorban az a probléma, hogy ezek a képzési tematikák jellemzően nem elérhetőek nyilvánosan, így sem a szülők, sem a tanárok, sem pedig az oktatásért felelős kormányzat nem képes elég információval rendelkezni a leadott tananyagról.

A kutatás összeszedte pár pontban, hogy mik is vezettek ahhoz, hogy ezek a képzések nem lehettek eredményesek:

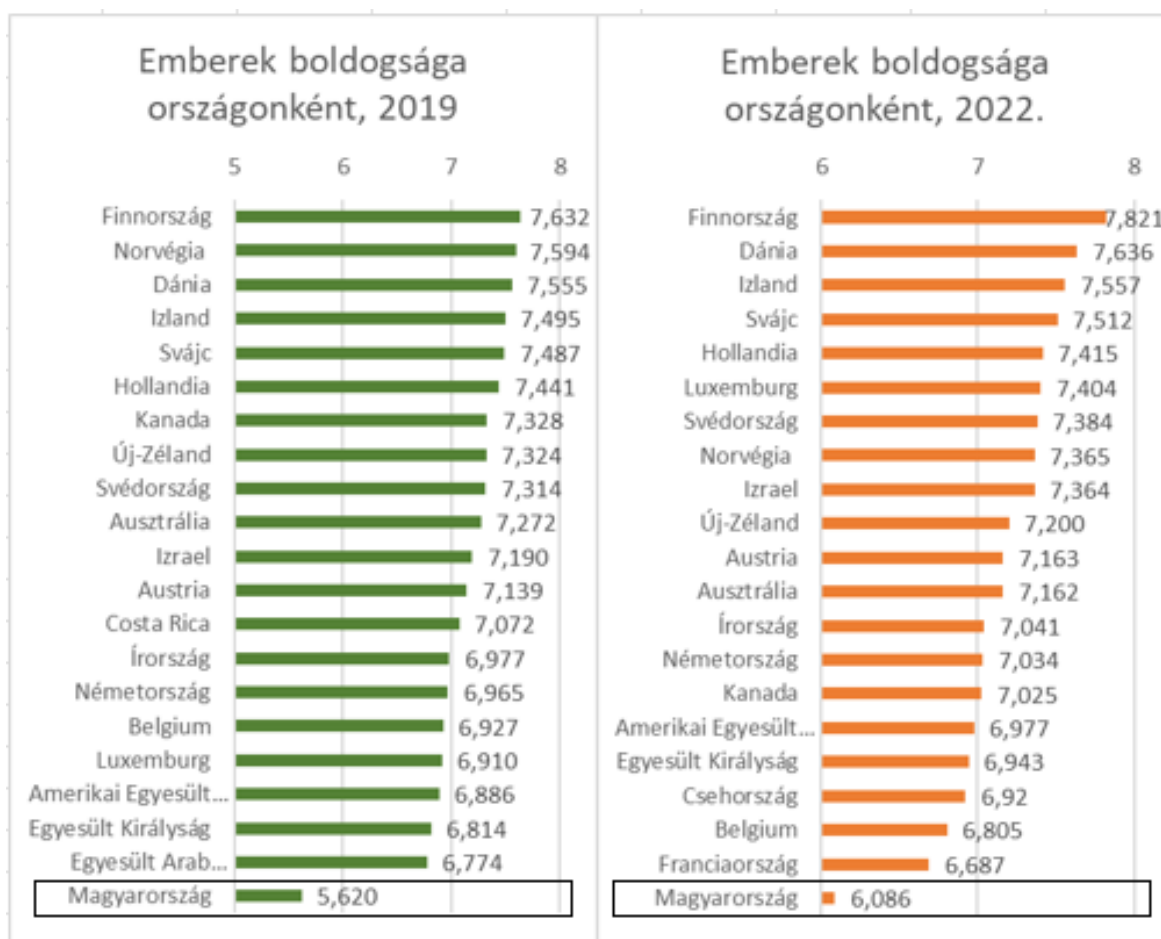
- előadók, a képzést tartók felkészültsége
- a megfelelően kidolgozott, az adott célcsoport igényeinek megfelelő tematika rendelkezésre állása
- a megfelelő tananyagok hiánya
- a megfelelő képzési módszerek és a megfelelő rendelkezésre álló idő hiánya
- képzés utáni eredményességnek a felmérése

Ezen együttes tények javításával lehetne fejleszteni Magyarország pénzügyi tudatosságát.

6. Emberek boldogságának összevetése a pénzügyi tudatossággal

Egy záró témával folytatnám a dolgozatomat, ez a téma egy kis kitekintés az eddigieket tekintve, de mégis befolyásolja a pénzügyi tudatosságot. Ez a téma az emberek boldogságának alakulását veti össze a pénzügyi tudatossággal. Azaz megfigyelhetjük, hogy milyen összefüggésben vannak egymással. Emellett pedig meg szeretném vizsgálni, hogy a pénzügyi tudatosság és az emberek boldogsága egyáltalán növeli-e vagy éppen csökkenti az adómorált Magyarországon.

Azért választottam a 2019-es és a 2022-es felmérést, mivel fontosnak éreztem, hogy a Covid-19 előtti időszakot és az ez utáni időszakot összevegyem, hiszen hatalmasat fordult a világ az emberiséggel ezidő alatt. A felmérésben a világ első 20 országát láthatjuk boldogság index alapján sorrendbe rendezve és a végén Magyarországot.

19. ábra / saját szerkesztés: Emberek boldogság országoként, Forrás: World Happiness Report

Mindkét évben tökéletesen megfigyelhető, hogy Magyarország le van maradva rettentően a világ legboldogabb országaitól. Sőt ki lehet jelenteni, hogy mi inkább a világ legboldogtalanabb országai közé tartozunk. 2019-ben ezen felmérésen a 69. helyet szereztük meg a vizsgált 156-ból, míg 2022-ben boldogabbak voltunk és fellépkedtünk az 51. helyre, 146 vizsgált ország közül.

Ebből a felmérésből is látjuk, hogy minden ország boldogabb lett ezen három év alatt. De igazából nekünk azért is fontos ez a felmérés, meg megfigyelhető, hogy a boldogabb országok jobban állnak pénzügyi tudatosság terén. Még ha nem is ugyanaz a pénzügyi tudatosságba elért pozíciójuk, mint a boldogság terén elért pozíció, akkor is kijelenthető, hogy jobban gazdálkodnak pénzügyeikkel, amelyik országban boldogabbak az emberek.

Természetesen nem minden esetben igaz az, hogy ahol boldogabbak az emberek ott pénzügyileg tudatosabbak. Vegyük alapul Costa Rica helyzetét. Ott az emberek 2019-ben az élmezőnyhöz tartoztak boldogság terén, viszont pénzügyi tudatosság terén nem kifejezetten az elsők közé tartoznak.

Vizsgáljuk meg Magyarországot is kicsit tüzetesebben. Jól látszik, hogy az elért eredményeink mindkét esetben a középmezőnyt erősítik világszinten. Viszont Európai viszonylatban majdnem az utolsók vagyunk ezzel az eredményünkkel. Görögországot és Albániát előzzük meg, akik az 58. és a 90. helyet szerezték meg 2022-es felmérésben. 2019-ben kicsit jobb volt a helyzetünk, ott magunk mögött tudhattuk szintén Albániát, Görögországot és még Horvátországot is. Ha ezeket az adatokat megnézzük és megnézzük mellé az OECD pénzügyi tudatosság felmérésének rangsorát, akkor jól láthatjuk, hogy ezek az országok velünk együtt Európai szinten az utolsó helyeket foglalják el. Tehát tökéletesen észrevehető a kapcsolat az emberi boldogság és a pénzügyi tudatosság között. Azt, hogy melyik tényező melyiket befolyásolja úgy gondolom nem az én tisztem eldönteni, viszont azt tisztán kijelenthetjük a látottak alapján, hogy igen is kapcsolatban áll egymással ez a két tényező.

6.1 Adómorál és áfarés alakulása Magyarországon és az Unióban

Feltehetjük a kérdést, hogy hogyan is csatlakozik a témámhoz az adómorál. Azt a választ kell adjam, hogy az egyik befolyásoló tényező az adómorál növelésében és az áfarés csökkentésében a pénzügyi tudatosság. Ugyanis az emberek akkor értik meg igazán a pénzrendszer működését, ha valamilyen szinten van hozzá előképzettségük, így belátják, hogy a folytonos adóelkerülés nem viszi előrébb az országok gazdaságát.

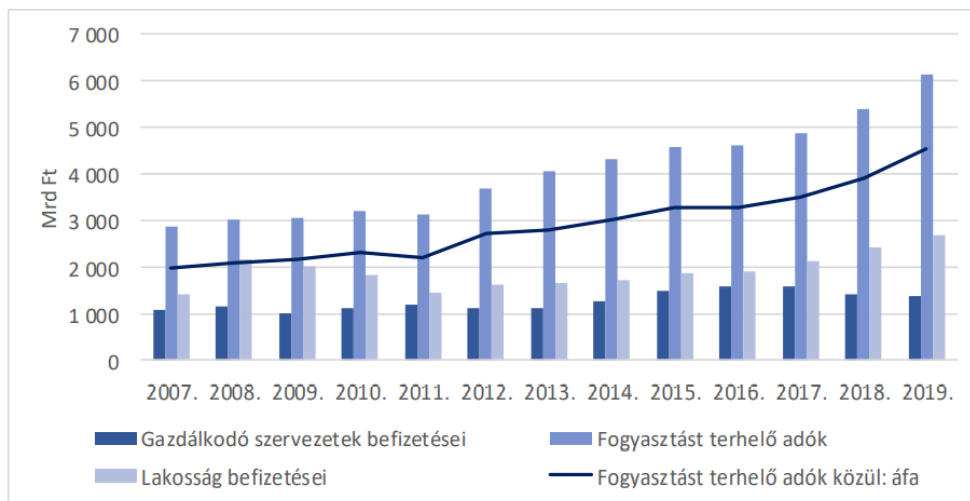
Erre egy tökéletes kutatás készült az Állami Számvevőszék által, ahol is bemutatják az adófizetési hajlandóság alakulását, azon belül is külön kitérnek az általános forgalmi adóra, hiszen ez az államháztartás fő bevételi forrása.

„Az adóelkerülés és annak nagysága jelentős problémát jelent az egyes országok gazdasága, illetve költségvetése szempontjából. Az adóelkerülés által a költségvetés jelentős bevételektől esik el, s a hiányzó források megteremtéséhez újabb bevételek bevonására van szükség, jórészt újabb adónemek bevezetése, illetve a meglévők mértékének növelése által.” (ÁSZ, 2021. Elemzés: Baksay, Szőke, 2020)

Az utolsó mondat az, ami a lakosságra is kihat. Ezért fontos a pénzügyi tudatosság, hiszen aki tudja, hogy ha elkerüljük az adófizetést, az csak újabb adónemek bevezetését fogja eredményezni. Hiszen a költségvetési hiányt pótolni kell valahonnan és ha ezt nem sikerül például az ÁFA bevételekből finanszírozni, akkor újabb adók fognak születni. Jelen esetünkben ilyen például a frissen bevezetett extraprofit adó is. Amit nem feltétlenül a sok adóelkerülés miatt vezettek be, hanem főleg a nagy költségvetési hiány ellensúlyozása érdekében.

A következőkben látni fogjuk az adóbevétel alakulását egészen 2007 és 2019 között. Azért, hogy szemléltetni tudjam az adóbevételek nagyságát, illetve számszerűsítsem azokat. Emellett pedig össze tudjuk hasonlítani az áfarést a bevételekhez viszonyítva, így megtudva azt, hogy mekkora hiány is keletkezik a költségvetésben ennek hatására.

A költségvetés adóbevételeinek adókatóriák szerinti alakulása a 2007-2019. években (Mrd Ft)

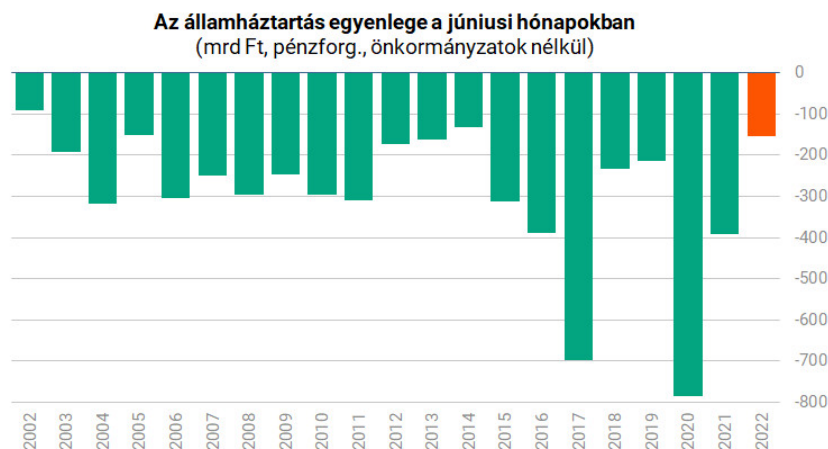

20. ábra Költségvetés adóbevételeinek adókatóriák szerinti alakulása a 2007-2019. években (Mrd Ft), Forrás: ÁSZ, A digitális eszközök adózásában történő alkalmazása

Mint tudjuk Magyarországon a pénzügyi tudatosság fejlődik, nem a legnagyobb mértékben, de fejlődést mutat és láhattuk, hogy erről a kormány is próbál gondoskodni különböző pénzügyi tudatosság fejlesztő képzésekkel. Ennek egyik eredménye az is, hogy nőtt az adómorál Magyarországon, mint ez a fenti ábrán is látható. Évről évre egyre nagyobbak ezek a költségvetési bevételek.

Természetesen tisztában kell lennünk azzal, hogy nem csak a pénzügyi tudatosság növelésével érte el ezt Magyarország, hogy nagyobb bevételi forrásokhoz jusson. Ahogy tudja úgy próbálja fehéríteni a gazdaságot olyan szabályozásokkal és intézkedésekkel, mint például az online pénztárgép kötelező használatára alapuló jogszabályok megalkotásával, az Elektronikus Közúti Áruforgalom Ellenőrző Rendszer, azaz EKÁER bevezetésével, az online számla és számlázási rendszer bevezetésével, valamint különböző online fizetést elősegítő intézkedések bevezetésével (ezzel is elősegítve azt, hogy az emberek ne készpénz formájában „a szekrénybe eldugva” tartsák pénzüket, hanem azt inkább a bankoknál vagy az államnál valamilyen befektetés formájában, rosszabb esetben az egyének saját folyószámláikon).

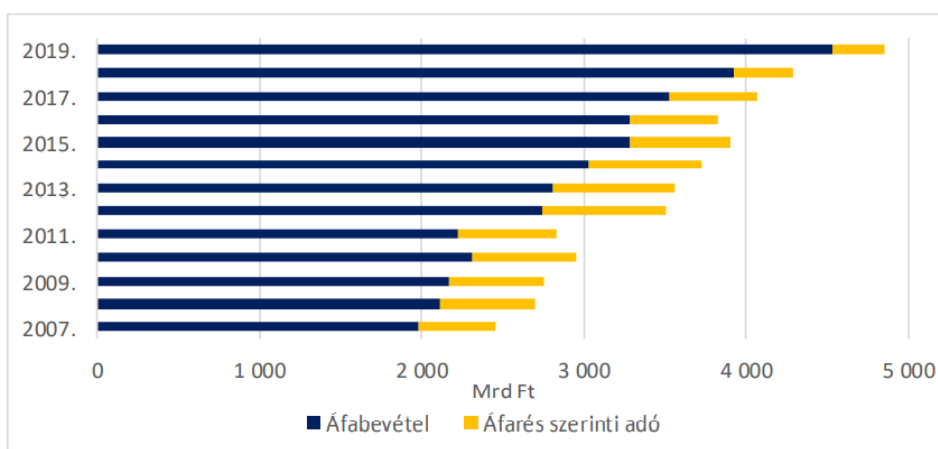
A gazdaság fehérítése nagyon fontos, mind az államnak, mind a lakosságnak. Hiszen, ha több bevételhez jut az állam, akkor kevesebb lesz a hiány is, így nem kell új adónemeket bevezetni vagy éppen a meglévő adónemek csökkentésével is járhat a gazdaság kifelhárítása.

21. ábra Államháztartás egyenlege júniusi hónapokban (Mrd Ft), Forrás: Portfolio.hu, Csiki Gergely

Mint láthatjuk napjainkban elég nagy az államadósság mértéke. Ez betudható a Covid-19 gazdasági hatásainak, illetve az állam pénzköltési módszereinek is. Viszont ezért is fontos az adómorál növelése és az áfarés csökkentése, hiszen ezzel tudjuk a már meglévő hiányt csökkenteni valamilyen formában. Tisztán kivehető, hogy a 2020-as évünk volt a legrosszabb ilyen téren, hiszen közel 800 milliárd forint volt a költségvetés hiánya.

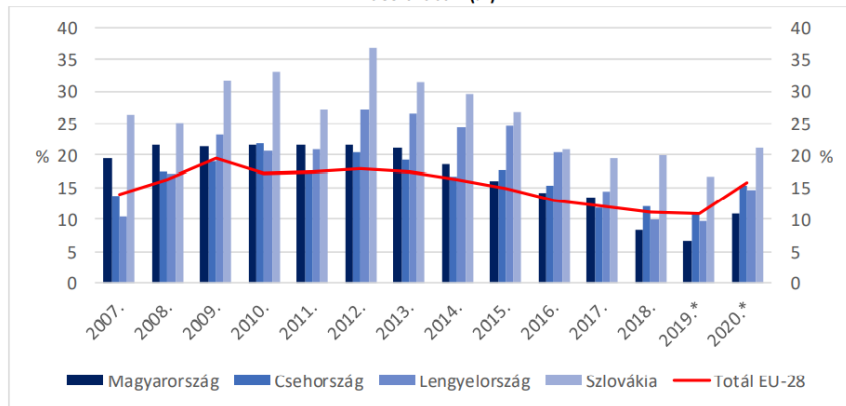
A tényleges áfabevétel és az áfarés alapján számított „elméleti” áfabevétel alakulása a 2007-2019.években (Mrd Ft)

22. ábra Tényleges áfabevétel és az áfarés alapján számított "elméleti" áfabevétel alakulása 2007-2019. években (Mrd Ft), Forrás: ÁSZ, A digitális eszközök adózásában történő alkalmazása

Viszont jól látható a táblázatban is, hogy az áfarés az utolsó néhány évben csökkenő tendenciát mutat. Ez mind köszönhető az állam által bevezetett gazdaságot fehérítő módszereknek és ezzel egyidejűleg a pénzügyi tudatosság fejlődésének is. Természetesen az áfarés nem valós összeg, hiszen, ha megtudnánk számolni, akkor egyszerűbb lenne a csökkentése is. Az áfarés mindig egy becsült összeg, azaz egy „elméleti” kiesés vagy hiány. Amit úgy számolnak ki, hogy az elméletileg fennálló áfafizetési kötelezettséget és a ténylegesen befolyt áfabevételt vetik össze és ennek különbsége adja meg az áfarés összegét.

Az Európai Unió tagállamainak átlagos, valamint a V4 országok áfarésének alakulása a 2007-2020. évek időszakában (%)

23. ábra Az Európai Unió tagállamainak átlagos, valamint a V4 országok áfarésének alakulása a 2007-2020. évek időszakában, Forrás: ÁSZ, A digitális eszközök adózásában történő alkalmazása

Az utolsó diagrammon láthatjuk a V4-ek és az EU átlag áfaréseinek alakulását egészen 2007-től kezdve 2020-ig. Teljesen kivehető, hogy Magyarország az utóbbi években sikeresen fejlődött ezen téren és az utolsó három évben sikerült az EU átlag alá is beérnünk. Viszont az is látszik, hogy a Covid-19 alatti időszak nem tett jót az áfarés alakulásának egyik országban sem, hiszen 2020-ban éles váltás lépett életbe az eddigi tendenciákat tekintve és növekedésnek indult az összes vizsgált országban az áfarés összege.

7. Összegzés

A dolgozatot azzal kezdtem, hogy megismertessem és tisztázzam az alapfogalmakat, hogy mi is az a pénzügyi tudatosság. Ezt hivatalos és nem hivatalos definíciókkal próbáltam ismertetni több szemszögből. Kezdem a saját megfogalmazásommal, ami az volt, hogy „*az ember a saját vagyonát képességeihez mértén megfelelően, megfontoltan és tudatosan próbálja használni.*” Ezt tartom a nem hivatalos formának, az általam és ismereteim által a lehető legegyszerűbben hétköznapi nyelven és bárki számára értelmezhető módon megfogalmazva.

Ezt követően már egy hivatalos megfogalmazással találkozhattunk a dolgozatban, mégpedig az MNB által megfogalmazott definícióval: *A pénzügyi ismeretek és készségek olyan szintje, amelynek segítségével az egyének képesek a tudatos és körültekintő döntéseikhez szükséges alapvető pénzügyi információkat azonosítani, majd azok megszerzése után azokat értelmezni, és ez alapján döntést hozni, felmérve döntésük lehetséges jövőbeni pénzügyi, illetve egyéb következményeit.* (Magyar Nemzeti Bank, 2008)

Az utolsó definíció, pedig szerintem a legtökéletesebb az összes definíció közül az OECD által alkotott definíció, ami a következő: „*A pénzügyi tudatosság a pénzügyi fogalmak és kockázatok ismerete és megértése, valamint az ilyen ismeretek alkalmazásához szükséges készségek és attitűdök elsajátítása annak érdekében, hogy hatékony döntéseket hozhassanak számos pénzügyi helyzetben, és javítsák az egyének és a társadalom pénzügyi jólétét, valamint a gazdasági életben való részvételüket.*” (PISA 2021 Financial Literacy Analytical and Assessment Framework, 2019, 18 o.)

Ezt követően el is kezdek jobban a dolgok mélyére menni és megpróbálom definiálni és bemutatni a pénzügyi kulturális attitűdöket, amik nagyon fontos összetevői a pénzügyi kultúrának. Bemutattam, hogy milyen nagyobb fajtái is lehetnek az attitűdöknek, ilyenek voltak az *óvatosak, megfontoltak, azaz a konzervatívok* csoportja, a *kockázatosok, érzelmi alapon döntők, más néven a lázadók* csoportja, az utolsó nagyobb csoport pedig a *tapasztaltak* csoportja volt. Kielemeztem a jellemzőiket, a tulajdonságaikat és hogy hogyan lehet felismerni őket.

A következő alfejezetben a pénzügyi tudatosság osztályozásáról volt szó, ahol megismertettem a legelterjedtebb osztályozási rendszert, az OECD által megalkotott szempontrendszert. Ez abban különbözött a többitől, hogy nem ember típusokra és csoportokba sorolta az embereket, hanem egy 1-21-ig terjedő skálán értékelte azokat tudásaik, képességeik és attitűdjük szerint. Bemutatásra került ennek a rendszernek a működése és pontos osztályozási metodikája is. Emellett pedig megismerhettük a Magyarországon használt, az Állami Számvevőszék által készített egyedi szempontrendszert is, ami teljesen eltért az OECD rendszerétől és részben az enyémtől és a különböző csoportbesorolásoktól.

Majd folytattam a harmadik nagyobb fejezettel, a saját magam által készített és az OECD által készített kérdőívek összevetésével / ismertetésével. Részletesen bemutattam a három kérdőív érintett résztvevőit, kitöltők számait és alapadatait. Fontosnak tartottam azt, hogy minél több nációból tudjak meríteni, ezért is használtam az OECD 2016-os és 2017-es felmérését, ami szélesebb látókört biztosított számomra és a dolgozat számára egyaránt. El is kezdtem a saját magam által készített kérdőív bemutatását. Kezdetnek az alap bevezető kérdéseket akartam ismertetni, hogy az olvasó tisztában legyen, hogy milyen nagyságrendű kérdőívet fog látni a következőkben. Minden áron szerettem volna, hogy külföldi

állampolgárokkal is kitöltessem ezt a kérdőívet és ez sikerült is. Külföldi állampolgárokat véve hatalmas arányban sikerült ezt Amerikai Egyesült Államok állampolgáraival kitöltetnem.

Ebben a fejezetben a célom az volt, hogy az összes kérdésemet alaposan bemutassam és levonjam a következtetéseket belőle, legfőképpen összehasonlítsam a külföldi és a magyar állampolgárok válaszait és ezek alapján határozzam meg a különbséget a nációk között. Természetesen itt minden egyes kérdést próbáltam minél részletesebben és aprólékosabban bemutatni, amennyire ezt egy Google Űrlap lehetőségei engedték számomra. A felmérés elején arra voltam kíváncsi, hogy a magyar emberek mennyire ismerik a pénzügyi tudatossághoz kapcsolódó lehetőségeket/ felületeket / programokat, mennyire ismerik önmagukat, tehát mennyire tartják magukat pénzügyileg tudatosnak. Külön foglalkoztam még az attitűdökkel, hiszen azt tartom egy olyan emberi szokásnak, amibe beleszületünk, ezt a legnehezebb megváltoztatni és ezért a kérdéseim nagy része is az attitűdök felé irányultak. Ezzel azt segítve, hogy az általam felállított csoportrendszerben a lehető legjobban tudjam besorolni a válaszadókat. Hiszen ezen csoportrendszerek nagy része a vásárlói attitűdökön alapszanak.

Ezt követően fontosnak tartottam a biztosításra összpontosuló kérdéseket. Ennek egyik oka az is lehet, hogy magamat biztonsági játékosnak gondolom és rettentő fontosnak tartom a biztosítások szükségszerűségét, illetve az is nagy szerepet játszott ebben, hogy jelenleg egy francia központú biztosító társaságnál dolgozom itt Magyarországon. Azért is voltam kíváncsi erre, hiszen tudom, hogy külföldi országokban sokkal nagyobb a biztosítások iránti kereslet, mint nálunk. Így tökéletesen láttam a válaszokból, hogy a külföldi állampolgárok hiába voltak sokkal kevesebben, összességében így is több biztosítással rendelkeznek, mint a magyar honfitársaink.

Lezárásképpen az eredményeimet ismertettem és a csoport helyezéseket próbáltam bemutatni, ami sajnos nem hozott pozitív eredményt, hiszen kiderült, hogy a kitöltők kicsit több, mint fele a három közül a legrosszabb, az érzelmi alapon döntők csoportjába került.

Következő fejezetben pedig, az OECD által készített kérdőívet ismertettem és elemeztem. Az OECD felmérés egy sokkalta nagyobb felmérés volt az enyémhez képest és jobban belemerült a részletekbe. Az elején a 2017-es felmérést kezdtem el elemezni és

ismertetni. Viszont ebben Magyarország csak összevontan szerepelt, tehát nem kapott kiemelt figyelmet. A későbbiekben, ezért is folytattam az elemzést a 2016-os felméréssel, hiszen abban a felmérésben Magyarország kiemelt szerepet foglalt el.

Bemutattam Magyarország 2016-os helyzetét, hogy hogyan is álltunk pénzügyi tudatosság terén és mint az eredményekből is tökéletesen látszik nem értünk el valami magas színvonalú eredményt. Átlagában véve 12,4 pontot értünk el, így a vizsgált 28 ország közül a 21. helyet foglaltuk el. A legtöbb pontot Franciaország (14,9) míg a legkevesebb pontot Lengyelország (11,6) érte el a maximálisan szerezhető 21-ből. Emellett kitértem az OECD által vizsgált megtakarítási formákra is, amit szintén egy táblázaton keresztül szemléltettem és amiből tökéletesen lehetett látni, hogy Magyarország, miért is áll ennyire rossz helyen a vizsgált országok viszonylatában.

Ennek a fejezetnek a lezárásaképpen ismertettem az eredményeket pénzügyi tudatosság, pénzügyi viselkedés és pénzügyi attitűd területeken mind az összes ország átlagának tekintetében, mind Magyarország átlagának tekintetében. Így könnyedén megfigyelhettük a nagy átlag és Magyarország közötti eredménybeli különbségeket.

Ötödik nagyobb fejezetben pedig a pénzügyi tudatosság fejlesztésének és oktatásának lehetőségeit mutattam be, állami és versenyszféra keretein belül. Rávilágítottam a hiányosságokra és a fejleszteni kívánt területekre. Bemutattam az eddigi pénzügyi tudatosság fejlesztését segítő programok hiányosságait és eredményességét. Illetve számszerűsíteni akartam az Állami Számvevőszék által készített felmérés alapján a hazai pénzügyi tudatosságot fejlesztő programokat, részvételi arányaikat és sikerességüket, avagy sikertelenségüket.

Zárásképpen az utolsó fejezetbe egy kicsit kitekintek az eddigi vezérfonalamtól, hiszen ezt a témát rengeteg irányból meg lehet közelíteni. Ebben a témában azt taglalom, hogy milyen összefüggésbe áll egymással az emberek boldogsága és a pénzügyi tudatosság. Ki is derül a fejezetből, hogy szoros kapcsolatban állnak egymással. Illetve az adómorálról és az áfarésről esik szó a fejezet második felében, ahol kitérek az költségvetési hiányra is ezeken kívül. Mindemellett összevetem a magyar áfarés hányadát a V4-ek és az Európai Unió hányadaival.

Összességében úgy gondolom, hogy Magyarországon szükségszerű a pénzügyi tudatosság fejlesztése. Hacsak kitekintünk a határaink mellett lévő országokra, akkor is észrevehetjük a különbséget. Ezért fontosnak tartom, hogy pénzügyileg területen elengedhetetlen oktatást kapjanak nemcsak a magyar fiatalok, hanem a magyar felnőttek hatalmas százaléka is. Persze a fiatalokat sokkalta könnyebb ilyen oktatásokra „kényszeríteni”, mint a felnőtteket, mivel a tantervbe könnyebben beépíthető ez az oktatás, mint a felnőtt emberek életébe. Fontos, hogy a fiatalok megtanulják az öngondoskodás lehetőségeit, a különböző megtakarítási formákat, mivel ismerve a mostani nyugdíjrendszert tudhatjuk, hogy hasznos lesz ez a tudás számukra a jövőben. Viszont az is látszik, hogy a kormány igyekszik és próbálja fejleszteni a pénzügyi tudatosságot különböző támogatásokkal és stratégiai tervekkel, de véleményem szerint ennél többre van szükség, ha megfelelő eredményeket akarunk elérni a jövőben.

Szeretném megköszönni Dr. Kovácsné dr. Sipos Ágnes Margit tanárnőnek, hogy minden felmerülő kérdésemben számíthattam rá, segítette utamat hasznos tanácsokkal és észrevételekkel!

Ábrajegyzék

1. ábra - Pénzügyi személyiségtípusok megoszlása, Forrás: ÁSZ, Pénzügyi tudatosság felmérés.....	6
2. ábra / Saját szerkesztés - Pénzügyi tudatosság önértékelése.....	9
3. ábra / saját készítés – Pénzügyi látókör magyar emberek körében.....	10
4. ábra / saját szerkesztés – Hasznos pénzügyi oldalak látogatottsága 1 éven belül.....	11
5. ábra / saját szerkesztés – Vásárlói attitűd (TV vásárlás).....	12
6. ábra / saját szerkesztés – Vásárlói attitűd (Gépjármű vásárlás).....	14
7. ábra / saját szerkesztés – Vásárlói attitűd (Ingatlan vásárlás).....	15
8. ábra / saját szerkesztés – Biztosítás fontossága.....	17
9. ábra / saját szerkesztés – Biztosításokra költött összegek.....	18
10. ábra / saját szerkesztés – Pénzügyi tudás, viselkedés, attitűd - Forrás: OECD kérdőív eredmények 2017.....	21
11. ábra / saját szerkesztés – Minimum pontokat elért (5 pont) kitöltők nemek közti megoszlása pénzügyi tudás kérdésekben, Forrás: OECD kérdőív eredmények 2017.....	22
12. ábra / saját szerkesztés – Pénzügyi tudás, viselkedés, attitűd - Forrás: OECD kérdőív eredmények 2016.....	24
13. ábra / saját szerkesztés – Megtakarítási formák - Forrás: OECD kérdőív eredmények 2016.....	26
14. ábra – Képzési programmal rendelkező válaszadók elemszáma a válaszadói kategóriák függvényében - Forrás: ÁSZ: Pénzügyi kultúra fejlesztési programok felmérése.....	33
15. ábra – A válaszadók képzési programjai által elért száma (fő) - Forrás: ÁSZ: Pénzügyi kultúra fejlesztési programok felmérése.....	34
16. ábra – A képzési programok célcsoportjai - Forrás: ÁSZ: Pénzügyi kultúra fejlesztési programok felmérése.....	35
17. ábra – A képzési programok célcsoportjai, válaszadói kategóriák bontásában.....	36
18. ábra – Finanszírozási formák a képzési programokkal kapcsolatban.....	37
19. ábra / saját szerkesztés: Emberek boldogság országoként, Forrás: World Happiness Report.....	39
20. ábra Költségvetés adóbevételeinek adókatóriák szerinti alakulása a 2007-2019. években (Mrd Ft), Forrás: ÁSZ, A digitális eszközök adózásában történő alkalmazása.....	42
21. ábra Államháztartás egyenlege júniusi hónapokban (Mrd Ft), Forrás: Portfolio.hu, Csiki Gergely.....	43

22. ábra Tényleges áfabevétel és az áfarés alapján számított "elméleti" áfabevétel alakulása 2007-2019. években (Mrd Ft), Forrás: ÁSZ, A digitális eszközök adózásában történő alkalmazása	43
23. ábra Az Európai Unió tagállamainak átlagos, valamint a V4 országok áfarésének alakulása a 2007-2020. évek időszakában, Forrás: ÁSZ, A digitális eszközök adózásában történő alkalmazása	44

Hivatkozások:

- Központi Statisztikai Hivatal: 2022 június bruttó átlagkereset
<https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/gyor/ker/ker2206.html>
Feltöltve: 2022. augusztus 24. Letöltve: 2022. szeptember 22.
- Állami Számvevőszék: Pénzügyi tudatosság a legújabb kutatások fényében
[Pénzügyi tudatosság a legújabb kutatások fényében - ÁSZ Hírportál \(aszhirportal.hu\)](https://www.aszhirportal.hu)
Feltöltve: 2017. augusztus 31. Letöltve: 2022. szeptember 22.
- Állami Számvevőszék: Dr. Németh Erzsébet, Jakovác Katalin, Dr. Mészáros Aranka, Kollár Péter, Dr. Várpalotai Viktor: Pénzügyi kultúra fejlesztési programok felmérése
[penzugyi kult fejl programok.pdf \(mtak.hu\)](https://www.mtak.hu/penzugyi_kult_fejl_programok.pdf)
Feltöltve: 2016. április Letöltve: 2022. október 02.
- Állami Számvevőszék: Salamon Ildikó, Beke Andrea, Teski Norbert: A digitális eszközök adózásban történő alkalmazása
https://www.aszhirportal.hu/storage/files/files/elemzesek/2021/digitalis_adozas_20210202.pdf?download=true
Feltöltve: 2021 Letöltve: 2022. december 01.
- Jakovác Katalin – Németh Erzsébet: A pénzügyi kultúra fejlesztésének nemzeti stratégiái: Tapasztalatok és Tanulságok
[PPB_MK_2017_1_Jakovac_Nemeth_A_penzugyi_kultura_fejlesztesenek_u.pdf \(mtak.hu\)](https://www.mtak.hu/ppb_mk_2017_1_jakovac_nemeth_a_penzugyi_kultura_fejlesztesenek_u.pdf)
Feltöltve: 2017. január Letöltve: 2022. október 02.
- Hornyák A. (2015): Attitűdök és kompetenciák a középiskolás diákok, mint potenciális banki ügyfelek körében. Doktori Értekezés. Nyugat-Magyarországi Egyetem, Sopron
<http://doktori.uni-sopron.hu/id/eprint/493/>
Feltöltve: 2015. március 19. Letöltve: 2022. október 02.
- OECD: G20/OECD INFE report on adult financial literacy in G20 countries, 2017
<https://www.oecd.org/daf/fin/financial-education/G20-OECD-INFE-report-adult-financial-literacy-in-G20-countries.pdf>
Feltöltve: 2017. július 08. Letöltve: 2022. október 02.
- OECD: OECD/INFE International survey of adult financial literacy competencies, 2016
<https://www.oecd.org/mwg-internal/de5fs23hu73ds/progress?id=O3j8m-0MUpvtjextF-nrtoGKuvR1g-MSP6aD31J3QGI>,
Feltöltve: 2016. október 12. Letöltve 2022. október 02.
- OECD: PISA 2021 Financial literacy analytical and assessment framework
<https://www.oecd.org/pisa/sitedocument/PISA-2021-Financial-Literacy-Framework.pdf>
Feltöltve: 2019. április Letöltve: 2022 október 02.
- Magyar Nemzeti Bank: Nemzetközi konferencia a tudatos pénzügyekért
<https://www.mnb.hu/sajtoszoba/sajtokozlomenyek/2008-evi-sajtokozlomenyek/nemzetkozi-konferencia-a-tudatos-penzugyekert>
Feltöltve: 2008. október 02. Letöltve: 2022. október 05.

Magyar Nemzeti Bank: Közösen a pénzügyi kultúra fejlesztéséért
<https://www.mnb.hu/sajtoszoba/sajtokozlomenyek/2008-evi-sajtokozlomenyek/kozosen-a-penzugyi-kultura-fejleszteseert>

Feltöltve: 2008. január 24.

Letöltve: 2022. október 05.

Magyar Nemzeti Bank – Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyelete: Együtműködési megállapodás

<https://www.mnb.hu/letoltes/0415mnbpszafmegallpodas-penzugyi-kultura-fejlesztte.pdf>

Feltöltve: 2008. április 15.

Letöltve: 2022. október 05.

Word Happiness Report: World Happiness Report 2019 és 2022

<https://worldhappiness.report/archive/>

Feltöltve: 2019,2020.

Letöltve: 2022. december 01.

Portfolio.hu: Csiki Gergely: Megérkezett a legfrissebb költségvetési hányad

<https://www.portfolio.hu/gazdasag/20220708/megerkezett-a-legfrissebb-koltsegvetesi-hianyadat-555131#>

Feltöltve: 2022. július 08.

Letöltve: 2022. december 01.